

**KATALOG
INSPIRATIVNIH PRIČA
O NEFORMALNOM
OBRAZOVANJU**

Ambasadori mladih neformalnog učenja imaju za cilj promociju učešća u aktivnostima neformalnog obrazovanja i moć validacije i priznavanja kompetencija stečenih izvan formalnog obrazovnog okruženja inovativna metodologija.

Projekt želi uzeti u obzir ono što je do sada urađeno u ovoj oblasti, istraživanje najboljih praksi i uspješne priče i pripremite se za izlazak na teren kako biste pojačali važnost neformalnog učenja.

Ovaj katalog prikuplja nadahnjujuće priče mladih ljudi koji su, zahvaljujući neformalnom obrazovanju, izgradili lični ili profesionalni put, identifikujući svoj put do tamo i kako su to uspjeli učiniti važnim za svoju budućnost.

Svaka partnerska organizacija iz 11 zajednica prikupila je najmanje 5 priča, što dovodi do ovog „Kataloga“, koji će i biti jedan od alata koji ambasadori mladih koriste za promociju neformalnog učenja.

Posebno zahvaljujemo više od 50 mladih „ambasadora neformalnog učenja“ koji su sa svima nama podijelili svoje inspirativne priče.

Hvala svim projektnim partnerima: Društvo za razvijanje prostovoljnog djela Novo mesto (Novo mesto/Slovenija); Udruženje Budućnost sada (Sofija/Bugarska); Kosovski centar za diplomatiju (Priština/Kosovo *); Ujedinjena društva Balkana (Solun/Grčka); Društvo mladih 4 (Tirana/Albanija); Centar za interkulturalni dijalog (Kumanovo/Sjeverna Makedonija); Asocijacija za demokratski prosperitet - ZID (ADP-ZID) (Podgorica/Crna Gora); NVO IUVENTA (Šabac/Srbija); Turk Girisim ve Is Dunyasi Konfederasyonu (Istanbul/Turska); TDM 2000 (Cagliari/Italija).

Projekt podržavaju: Erasmus + (KA2 - Saradnja za inovacije i razmjenu dobre prakse – Kapacitet Zgrada u polju mladih) i Institut za razvoj mladih KULT.

Katalog je objavila Agencija lokalne demokratije Mostar (LDA Mostar).

Zovem se Adrijana Nikitović (25), dolazim iz Beograda, Srbija. Studiram Međunarodne odnose na Fakultetu političkih nauka. Također, dio sam projekta „Mladi evropski ambasadori“, gdje obnašam funkciju Mladog evropskog atašea za zemlje Zapadnog Balkana. Moj odgoj i obrazovni sisten u mojoj zemlji zahtijevali su da uvijek slijedim put poslušnosti, uzdržanosti i nekritičkog razmišljanja. Još tada željela sam suzbiti to svojim djelima i, kasnije kroz život, pronašla sam način kako to i učiniti. Otkrit ću vam svoj tajni recept, ali morate mi

obećati da ćete ga zadržati za sebe. U pitanju je neformalno obrazovanje (NFE). Mišljenja sam da, neformalno obrazovanje ima isti značaj kao i formalno obrazovanje, te jedino kombinacija jednog i drugog čini osobu potpunom. Neformalno obrazovanje mi je pomoglo da izađem iz svoje zone komfora te da se udaljim od poznatog okruženja i svakodnevnice. Po meni, neformalno obrazovanje pridonosi jačanju samopouzdanja, razvijanju novih vještina, unapređenju znanja engleskog jezika, kao i učenju novih jezika, postizanju ciljeva, te

ostvarivanju punog potencijala. Također, podstiče kreativnost, razvija talenat, podiže svijest o potrebama drugih ljudi te istinski podučava sličnostima i razlikama koje pokreću ovu planetu. Kroz taj proces imala sam priliku bolje upoznati i razumjeti sebe, a što je još važnije, i druge ljude. Ono što čini neformalno obrazovanje neprocjenjivim jeste to da je ovo oblik obrazovanja i iskustva koje ne možete steći odlaskom u putničku agenciju te dobiti ga kupovi-

nom aranžmana, ili odlaskom u biblioteku kako biste o istome stekli znanje iz knjiga. Neformalnim obrazovanjem kreirate vlastito putovanje i pišete svoju knjigu. Nadam se da će moje putovanje postati i vaše, te da će vam moj tajni recept pomoći da ispišete stranice svoje knjige.

ADRIJANA

Aleksandra Mihajlovska je profesionalna glumica trenutno zaposlena u Narodnom pozorištu Kumanovo. Unatoč njenoj pozorišnoj karijeri, angažirana je pri različitim organizacijama i mrežama na koordiniranju, upravljanju i implementaciji projekata od 2007. godine. U ulozi trenera i voditelja radi na promociji pozorišnih tehnika kao sredstvima za društvene promjene. Trenutno privodi kraju studije iz oblasti psihodramske psihoterapije. Trenutno vodi pozorišne radionice za lični i kreativni razvoj omladine i djece u Centru za lični i kreativni razvoj koji je osnovan 2017. godine, a Aleksandra je jedan od osnivača.

Njeno prvo iskustvo s neformalnim aktivnostima desilo se u prvom razredu srednje škole. Postala je članica Omladinske mreže “Blue Sky” i jedan od voditelja lokalnog kluba formiranog i koordiniranog od strane Britanskog konzulata. Naredne godine, nakon uspješnog pohađanja dugoročnog treninga za mlade radnike, postala je jedan od lokalnih voditelja Centra za neformalno obrazovanje Triagolnik u Kumanovu.

2008. godine pridružuje se CID-u. Nedugo nakon toga postala je dio organizacijskog tima razmjene omladine podržanog od strane “Youth in Action”. Od 2010. do 2013. godine radila je na EVS projektima. U periodu od 2015.- 2017. godine bila je koordinator omladinskog centra MultiKulti čije su aktivnosti podržane putem projekata “MultiKulti Cube”, “MultiKulti Social Youth Service” i “MOTIV8” finansiranih od strane UNDP-a. Još uvijek je dio CID porodice u ulozi eksternog stručnjaka za interkulturalni dijalog i učešće mladih kroz umjetnost.

Može se reći da je njeno formalno obrazovanje uvijek bilo praćeno njenim neformalnim aktivnostima. Aleksandra vjeruje da su njeni angažmani na projektima proširili njene vidike, podstakli je da riskira, da uživa u različitostima u svakom smislu, kao i to da uvijek bude svjesna različitih perspektiva i svjetova. To je, također, utjecalo na njenu glumačku karijeru jer ju je ohrabrilo da istražuje teatar izvan formalnog okruženja i da uči o svim različitim načinima na koje se ono može napraviti i koristiti. Njen rad na sceni, u kombinaciji s radom s grupama, doveo ju je do psihodramske psihoterapije, polja koje ona trenutno istražuje i možda bi sve to bilo nemoguće da nije imala prethodno iskustvo u vođenju i upravljanju grupama.

Aleksandra ohrabruje sve mlade ljude da iskoriste mogućnosti neformalnog obrazovanja, da učestvuju u lokalnim i međunarodnim aktivnostima slijedeći lične interese, da istražuju i putuju, upoznaju ljude i razmjenjuju sve: kulture, ideje i svoj unutrašnji svijet. Neformalno učenje podržava i cijeni učesnike dajući im slobodu izbora: ti odlučuješ da li ćeš se aktivirati, da li ćeš ići naprijed ili ćeš odstupiti, probiti jednu granicu i postaviti druge prema ličnim potrebama, a ne prema potrebama unaprijed kreiranog sistema.

ALEKSANDRA

Zovem se Ana Barbara Kovačević, iako diplomirana pedagoginja i posjedujem magisterij iz obrazovnih politika, godinama sam radila kao dadilja. Prvi susret s neformalnim obrazovanjem desio se kada sam imala 16 godina. Prijavila sam se za međunarodni kamp u Francuskoj skupa s učesnicima iz Srbije, Njemačke i Francuske. Radili smo na uređenju i njegovanju zapuštene šume, a slobodno vrijeme provodili smo učeći osnove sva tri jezika kroz jezične igre. Imali smo interkulturalnu večer nakon 20 dana kampa i tada sam znala da to neće biti moje posljednje iskustvo te vrste.

Sljedeći kamp bio je u Njemačkoj, a učesnici su bili iz mnogih zemalja svijeta (Vijetnam, Japan, Španija, Italija, Francuska, Njemačka, Srbija ...). Imala sam 17 godina i tada sam znala da sam zaljubljena u ovu vrstu učenja i sticanja praktičnih iskustava kroz interakciju i zabavu.

Naredne dvije godine posvetila sam programima „Mladi u akciji“ unutar regije (Makedonija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska), a sa 20 godina prvi put sam otišla na razmjenu mladih kao vođa tima. Pozvala sam još 4 učesnika iz Srbije i radili smo na uličnoj umjetnosti i performansu. U te dvije godine naučila sam mnogo više o pisanju projekata i vidno unaprijedila znanje engleskog jezika. Naučila sam da se snalazim u nepoznatim situacijama i okruženjima, da uživam van svoje zone komfora i da prenosim stečeno znanje i iskustvo.

U 2018. godini, moj prijatelj i ja realizirali smo prvu regionalnu razmjenu mladih za učesnike iz Hrvatske, Slovenije i Srbije. To je poduhvat na koji smo najviše ponosni. 28 učesnika je prvi put steklo ovu vrstu iskustva i još uvijek razvija stečene kontakte i prijateljstva. Prenijeli smo im svoje oduševljenje blagodatima programa Erasmus i podijelili svoja dosadašnja iskustva. Motivirali smo neke od njih da se prijave za EVS program, a neke da napišu vlastite projekte za razmjenu mladih.

Sve u svemu, mislim da je velika šteta što je ovo tema o kojoj se ne govori dovoljno i što se više ne forsira među mladima. Oni žele naučiti i proširiti svoje znanje o svijetu oko sebe. Interkulturalnost je dragocjena stvar koju ova vrsta programa omogućava. Voljela bih podijeliti svoj entuzijazam i uzbuđenje koje osjećam pri samoj pomisli da odem na sljedeću međunarodnu razmjenu sa što više mladih ljudi.

Inače, tokom proteklih deset godina volontirala sam u brojnim organizacijama i tamo sam stekla mnogo više praktičnih vještina nego što je to bio slučaj sa univerzitetskom literaturom. Upoznala sam sebe, proširila svoje vidike, ojačala samopouzdanje i zaljubila svijet na potpuno drugačiji način.

ANA BARBARA

Ja sam Anna, imam 21 godinu, dolazim iz Sofije, Bugarska, a trenutno sam na završnoj godini diplomskog studija Poslovne psihologije i Ljudskih resursa. U slobodno vrijeme, kao novopečeni instruktor Zumbe, pripremam nove pjesme i koreografije za moj prvi sat.

U septembru prošle godine učestvovala sam u Erasmus+ projektu GUIDE, koji je imao za cilj iznošenje uspješnih strategija protiv rodno-zasnovanog nasilja. To mi je bilo drugo neformalno obrazovanje, jer prvo je bilo u srednjoškolskim godinama gdje sam, na mjesec dana, išla u Barcelonu u Španiji kako bih naučila različite marketinške vještine u međunarodnom okruženju. Odlučila sam da učestvujem u ova dva projekta kako bih naučila nešto novo o sebi, saznala više priča o drugim ljudima, razvila nove vještine i vježbala engleski jezik.

Oba puta vrijeme je proteklo tako brzo i bila sam tužna i nespremna da napustim mjesto i ljude kada je došlo vrijeme za to. Htjela sam provesti još vremena s njima, istražiti prelijepa mjesta i naučiti još novih stvari. Oba projekta su mi pružila mnogo- stekla sam nova prijateljstva, razvila nove vještine i znanja, osjećam se sigurnije i ugodno u situacijama gdje moram govoriti na engleskom jeziku, te imam više samopouzdanja kada se izražavam pred ljudima.

Neformalno obrazovanje je veoma cijenjeno u današnje

vrijeme. Korisno je za učenje novih stvari, te pomaže u pronalasku ljudi sa sličnim interesima i idejama. Prilika da se povežete s novim ljudima, podijelite svoje priče s njima i da vi čujete njihove, razmijenite ideje kako u različitim situacijama postupiti što ispravnije, steknete nova prijateljstva, naučite nešto novo o sebi- sve to i mnogo više stoji iza neformalnog obrazovanja. Ukoliko se još dvoumite da li se okušati u tome ili ne- predlažem vam da uradite to jer je zaista inspirativno i predstavlja dobar prvi korak ka samorazvoju.

ANNA

Moje ime je Blazhen Maleski, istraživač sam u REAKTORU – Istraživanje na djelu, nezavisna i neprofitabilna organizacija iz Skoplja, Sjeverna Makedonija. Navedenim se bavim posljednjih 8 godina. Istraživao sam teme poput nezaposlenosti, socijalizacije mladih ljudi i generalno društveni rad mladih ljudi.

Od 2017. do 2019. godine bio sam predsjednik Vijeća Mladih iz Makedonije.

Moje sudjelovanje u aktivnostima Neformalnog obrazovanja (NFL) datiraju od 2015. godine kada sam bio u Evropskoj Volonterskoj Službi (EVS) u Postdamu u Njemačkoj, pri organizaciji Mostar Friedensprojekt. Organizacija se bavila mladim ljudima – izbjeglicama koji žele da se što bolje uklupe u zajednicu. Dio mog zadatka je bio da organizujem Erasmus+ aktivnosti da ih se uključi u prilike kakve im Evropa nudi.

Prije nego sam završio studije na univerzitetu, odlučio sam da moje formalno obrazovanje ostavim po strani nekoliko godina i budem aktivniji u neformalnom obrazovanju (NFE), da učim više o ljudima i organizacijama koje su implementirali takve aktivnosti, da se upoznam sa drugim ljudima jer sam želio da vidim šta oni rade za mlade ljude, razmijenim iskustva o problemima koje mladi ljudi imaju širom Evrope, te šta rade po tom pitanju u drugim državama.

Pored znanja, ono što želim da izdvojim i naglasim jeste povezanost sa ljudima, pogotovo kada sam bio u Potsdamu. Shvativši kako djeluju razna društva mi je mnogo pomoglo da se izgradim kao osoba.

Neformalno obrazovanje mi je mnogo pomoglo u odabiru moje karijere, stvari koje radim danas i ono što želim da radim u budućnosti. Dobio sam mnogo ideja te jasnu viziju onoga što ja mogu da uradim, mogućnost razgovora sa određenim ljudima te implementiranju određenih aktivnosti. Za mene kao osobu to iskustvo je bilo veoma bitno, ne samo za razvoj moje karijere, nego mi je pomoglo da izrastem kao osoba.

Pošto radim u NVO sektoru, prednost neformalnog obrazovanja je zaista biti prepoznat u navedenom području, te je veoma važno za sticanje iskustva ljudi u društvu, iako smatram da nastavnici

ne shvataju pozitivne strane ove vrste obrazovanja među mladim ljudima.

Kao mlada osoba koja nikada nije bila član nijedne organizacije, koja nema mogućnosti da putuje, živi sama, uči nove stvari izvan aspekta formalnog obrazovanja, moj prijedlog je da se uključite u bilo kakve aktivnosti, bilo to razmjena mladih (YE), kursevi (TC), ili volontiranje (EVS). Iskoristite svaku priliku, tako ćete steći dodatno iskustvo, a mlada osoba će dobiti odličnu priliku da se izgradi. Ono što želim da kažem mladim ljudima je-izadite, upoznajte nove ljude, razgovarajte, diskutujte, otvoreno razgovarajte o stvarima koje se dešavaju u Evropi ili čak u svijetu, jer to je jedini način na koji možete shvatiti kako se osjećaju drugi ljudi, kako razmišljaju i na koji način gledaju na svijet kada se radi o bilo kojoj temi.

BLAZHEN

Moje ime je Bleon i možda ovu priču ne počinjem na pravi način, ali moram da istaknem da još otkako sam krenuo u školu, moji prijatelji i ja smo bili vođeni nekim pravilima. Učili su nas, i dalje nas podučavaju matematici, fizici, hemiji, historiji, jezicima, itd., sve ovo su predmeti za koje ili imate talenat ili vam je to buduće zanimanje, odnosno, predmeti koji neke učenike čini superiornijim a druge inferiornijim, predmeti koje ne može svako shvatiti. Učili su nas mnoge stvari u školi, različite jednadžbe, različite gramatike, drugačije zakone i ne smatram da je to bilo uzaludno, ali nisu nas učili nekim bitnijim stvarima kao što su: ljubav, poštovanje, briga i pomoć. Danas postoje različite aktivnosti neformalnog obrazovanja koje pomažu studentima da se izgrade mentalno, moralno, spiritualno i ispravno. Za nekoga mojih godina imam dosta iskustva sa aktivnostima neformalnog obrazovanja, koje su mi pomogle da postanem bolja osoba sa izglednijom budućnošću. Sudjelovanje u neformalnim aktivnostima mi je pomoglo da steknem širok spektar prijatelja, bolje znanje, neovisnost o porodici prijateljima, veliki ponos i borbeni duh. Kada sam imao 10 godina igrao sam u filmu gdje sam imao glavnu ulogu, a cijeli film je bio na engleskom jeziku i pomogao mi je da razvijem snove o budućnosti kao i unaprijedio samopouzdanje jer je lik u filmu bio zaista moćan i voljen od svih. Film nije izabran kao najbolji iz tehničkih razloga ali sudjelovanje mi je bilo veoma važno i zaista mi se isplatilo. Uvijek sam želio da radim stvari po svom nahođenju a ne onako kako drugi žele da radim. Naravno da sam slušao savjete porodice i profesora ali sam želio i da se izdignem iznad toga jer da to nisam učinio ne bih ni uspio. Bio sam član organizacije o pravima djece u cijelom svijetu, morali smo da naslikamo sliku koja će opisivati razlike među djecom. Kako je jedan od mojih mnogih hobija bilo slikanje napravio sam zaista dobru sliku sa odličnom porukom kako se sva djeca ne tretiraju na isti način, na nekim područjima djeca se izrabljuju

za rad dok se na drugim mjestima tretiraju na način kako i treba da se tretira dijete- igrajući se sa igračkama te uživajući u njihovom djetinjstvu bez ikakvih briga. P.S. Opisao sam svoju sliku na engleskom jer sudac koji je izabrao moju sliku je Englez.

Moje neformalne aktivnosti nikada nisu ni prestale, u to vrijeme sam išao na kurs engleskog jezika gdje sam se super zabavljao, unaprijedio svoje znanje upoznavajući nove prijatelje i stvarajući lijepa sjećanja. U to vrijeme naučio sam mnogo stvari koje nismo diskutovali u školi, svaki dan bismo pokretali nove teme, pričali bismo o našim snovima, budućim planovima itd, i to je bilo zaista nezaboravno vrijeme. Časovi plivanja bili su moja najdraža aktivnost- počeo sam sa plivanjem od devete godine pa sve do prošle godine, čak sam učestvovao i na takmičenjima u Kosovu i Albaniji. Plivanje mi je mnogo pomoglo u pubertetu da se razvijem fizički, a iako je individualni sport, pomogao mi je da naučim tehnike i različite stilove od drugih plivača.

Neformalne aktivnosti su zaista korisne u životu, tu učite o ljudskoj empatiji o kojoj smo učili godinama, o ljudskoj ljubavi koju imamo, nerasističko srce koje imamo i divljenja vrijedna djela koja činimo. Sati volontiranja koje sam proveo sa djecom u ljetnoj školi u Don Bosku prošle godine su, također, bili odlični. Pomagao sam djeci da surađuju s drugima, te ih učio da pobjeđuju u raznim utrkama, i to je bilo vrijeme za pamćenje.

Ovo iskustvo mi je pomoglo da shvatim kako se brinuti o djeci, i trenutno brinem o blizancima moje sestre. U osnovi, današnje uloge su se izmijenile, žena može voziti kamion ako želi, bez stida, ili muškarac može biti bejbisiter bez ikakvih problema. Ako je to nešto što voliš da radiš onda jednostavno radi. Brinući se o njima kada je moja sestra na poslu je najljepše vrijeme i posao iz snova koji neko može poželjeti. Od neformalnih aktivnosti naučio sam da je prijatelj u nevolji jedini pravi prijatelj, tako da je moj savjet svim budućim tinejdžerima da sve što rade rade strastveno, bilo da se radi o volontiranju ili o plaćenom poslu, da pomažu drugima, da se ponose sobom i da iskoriste svaku priliku koja im se pruži, jer život je samo jedan.

BLECN

Ja sam Büşra Akdoğan iz Eskişehir, Turska, imam 26 godina. Diplomirala sam na Univerzitetu “Dokuz Eylül” 2016. godine, na Odsjeku za Engleski jezik. Moje zanimanje je projekt menadžer.

Zapravo, moja priča o neformalnom obrazovanju je pomalo neobična. Nakon završetka studija dobila sam posao profesorice u srednjoj školi u jednom gradu na istoku Turske. Nakon dvije godine rada u sektoru za formalno obrazovanje bilo mi je jasno da ne želim nastaviti raditi taj posao iz razloga što sam imala osjećaj da stagniram i u profesionalnom i u privatnom smislu. Odlučila sam dati otkaz. Tražeći prilike u kojima ću testirati sebe u različitim i teškim iskustvima saznala sam za Evropski Volonterski Servis gdje bih preko Erasmusa+ mogla raditi kao volonterka u Rumuniji sa djecom koja su u teškoj finansijskoj i socijalnoj situaciji.

U početku mi je, kao profesorici, bilo teško da se prebacim s formalnog obrazovanja na neformalno, ali uskoro sam naučila kako uspješno podučavati djecu kroz neformalne aktivnosti.

Na kraju mog volonterskog angažmana naučila sam kako pripremiti Erasmus+ razmjenu mladih i treninge. Zahvaljujući tome pripremila sam veći broj neformalnih aktivnosti sa različitim temama za omladinu, kao i za odrasle, s obzirom na to da Erasmus+ projekti radije sadrže neformalne aktivnosti. Zahvaljujući volonterskom angažmanu imala sam priliku biti dio mnogih razmjena i treninga gdje sam naučila o mnogim aktivnostima koje mogu biti implementirane neformalno.

Nakon što sam završila svoj projekat dobila sam ponudu za posao iz udruženja gdje sam bila volonterski angažirana, da radim s njima kao projekt menadžer. Trenutno sam zaposlena u organizaciji Resita u Rumuniji.

Svojom pričom sam htjela pokazati ljudima kako su promjene kojima težimo u životu isključivo u našim rukama. Ukoliko ne rizikujemo nećemo biti u stanju unaprijediti ni sebe niti društvo u kojem živimo. Moramo priznati da je život pun iznenađenja i neočekivanih stvari samo onda kada znamo kako napraviti korak naprijed. Iz tog razloga, savjetujem mladima da se angažiraju kao volonteri putem ESC-a te se pridruže razmjenama mladih i treninzima gdje se sve aktivnosti odvijaju na neformalan način, kroz djelovanje i sticanje vlastitih iskustava. S obzirom na to da najbolji način da nešto naučite jeste da to i radite, a upravo to i jeste najbolja prilika koju pruža neformalno obrazovanje.

Ovu priču bih završila citatom iz jednog divnog filma: „Život je poput bombonjere, nikad ne znate šta ćete dobiti.“

BUŞRA

Zdravo, ja sam Desi, šesnaestogodišnja učenica srednje škole iz Plevna, Bugarska. Imam mnogo hobija, a samo neki od njih su ples, crtanje, lingvistika i izrada nakita.

Tokom godina sudjelovala sam u mnogim neformalnim obrazovnim aktivnostima, od kojih mnoge nastavljam pohađati. Trenutno to su ples, dodatni satovi bugarskog i matematike te kursevi lingvistike i engleskog jezika. Također, dio sam Omladinske online grupe. Balet treniram otprilike 11 godina, a u izviđačima sam skoro 5 godina. Pohađala sam satove kodiranja, matematike i njemačkog jezika kada sam bila u osnovnoj i srednjoj školi, a Grupu za umjetnost sam počela posjećivati u 5. razredu.

Većinu navedenih aktivnosti su za mene izabrali moji roditelji još dok sam bila djevojčica. Međutim, kasnije sam sama odlučila čime se želim nastaviti baviti, a od čega odustati. Za svaku aktivnost koju pohađam imam svoje razloge. Naprimjer, moj brat i prijatelji su uveliko utjecali na moj angažman na satovima baleta i bavljenje izviđaštvom, dok su neke aktivnosti bile obavezne poput kurseva engleskog jezika.

Neformalni način obrazovanja mi je pružio mnogo više od samog znanja o predmetima i aktivnostima koje volim. Zahvaljujući njima, upoznala sam mnogo ljudi i stvorila jake veze. Neke od njih poput Omladinske grupe i Kluba izviđača naučili su me dragocjenim vještinama o životu i vezama te su znatno povećali nivo mog samopouzdanja. Balet mi je, također, pomogao da postanem bolji timski igrač i ostanem smirena pred publikom.

Neformalno obrazovanje mi nije mnogo pomoglo pri odabiru životnog puta. Međutim, poslužilo mi je kao inspiracija koju pokušavam unijeti u svoje knjige. Zapravo, moja iskustva su mi inspiracija za nove priče i knjige. Obično nastojim dati sve od sebe. Ipak, većina mojih napredaka je spora i oprezna, a to primijetim tek kada mi neko drugi ukase na to.

Prema mojim iskustvima, ljudi bi trebali sudjelovati u neformalnim aktivnostima koje ih zanimaju, bez obzira da li imaju sklonosti ka nekom predmetu ili ne, jer uspjeh se svakako, u najviše slučajeva, postiže napornim radom i posvećenošću. Svaki sat ili kurs će vas nečemu naučiti. Mogućnosti su neiscrpne! Ipak, niko nije primoran sudjelovati u nečemu što ne želi, i ako smatrate da se ne možete nositi s tim, bolje je odustati. Niko ne mora biti dobar baš u svemu.

Zaključak je taj da vjerujem da je neformalno obrazovanje podjednako važno kao škola, ako ne i više. Razlog je taj što se isto sastoji od aktivnosti koje pridonose znanju i zauvijek ostavljaju dojam na djecu i tinejdžere te im dozvoljavaju da eksperimentiraju i upoznaju nove ljude.

Zovem se Diella Valla i trenutno studiram fiziku, ali sam zainteresirana za različite aktivnosti koje uključuju umjetnost, poduzetništvo, modu, dizajn, itd. Sudjelovala sam u raznim aktivnostima, s obzirom na to da sam oduvijek uživala istražujući nove vizije sebe i svojih interesa.

Neformalno obrazovanje je sjajna prilika koju treba iskoristiti svaki student, ne samo u mojoj zemlji nego u cijelom svijetu. Različita iskustva koja nas svakodnevno okružuju i ideje koje se u mnogome razlikuju na dnevnoj bazi su dio neformalnog obrazovanja koje je podjednako važno kao i formalno. Neformalno obrazovanje pruža znanje i dodiruje razne teme koje su bitne u našem svakodnevnom životu, a neke od njih su: Ljudska prava, socijalizacija, teme iz kulture itd. Neformalno obrazovanje mi je godinama pomagalo da razvijem svoje kritičko razmišljanje i da se jasno izrazim. Također mi je pomoglo da steknem znanje iz područja za koja možda dotad nikada nisam čula i da poboljšam svoje komunikacijske vještine.

Neformalno obrazovanje je ogledalo koje pokazuje tvoju pravu ličnost i unapređuje aspekte u kojima ti nedostaje samopouzdanje. U osnovi, neformalne aktivnosti su naučene lekcije ili teorije koje biste mogli koristiti u praksi. Kao dio velikog projekta na Kosovu, učestvovala sam u mnogim aktivnostima, uključujući: pomoć na društvenim mrežama promocijom našeg kluba, pomoć u planiranju i logistici programa razmjene mladih u Finskoj, čija je tema bila „Učenje i omladinsko poduzetništvo“, u kojem je grupa obilazila organizacije i pojedince koji poduzimaju inicijative na Kosovu te dijele zajednička iskustva, a ja sam, također, bio dio sastanaka našeg novog programa “Changemaker SKILLS” koji

finansira Američka ambasada na Kosovu.

Iako sam tamo naišla na mnogo prilika, surađivala sam s rukovodstvom na stvaranju novog kluba u kojem bi tema bila „Umjetnost i društvo“. Dok sam bila dio neformalnih aktivnosti učenja, proširila sam svoja razmišljanja te uvidjela jasnu viziju sebe. Pomagala sam na društvenim mrežama dijeleći svoja interesovanja za umjetnost, ali uvijek sam pokušavala učiti od svojih mentora i kolektivno stvoriti nešto lijepo za omladinu koja nas okružuje.

Ne radi se o mjestima na kojima smo održavali sastanke, već o

ljudima s kojima sam imao priliku da se upoznam i podijelim svoje ideje, kako bismo mogli ponuditi mogućnosti mladima na Kosovu. Neformalno obrazovanje predstavlja mi i danas sreću kojom sam ispunjena pomažući zajednici u kojoj živim. Bez sumnje, nema ništa ljepše nego vidjeti ljude koji imaju iste težnje kao i vi, da vjeruju u vas i promjenu koju želite napraviti za bolju budućnost. Nadalje, kao slikarica učestvovala sam na izložbama i umjetničkim radionicama na lokalnom i međunarodnom nivou.

Dva glavna razloga zbog kojih sam se fokusirala na neformalno obrazovanje su dijeljenje znanja o slikarstvu i konstantna spremnost da naučim nešto novo.

Najbolji dio neformalnog učenja je imati priliku obrazovati se i putem online platformi. Ove godine sam učestvovala na webinarima i radionicama održanim od strane organizacija poput DVOTIO, gdje sam imala priliku da se predstavim kao modni ilustrator i volonter. Pristupačnost svima je još jedna velika korist koju možete dobiti od aktivnosti koje nudi neformalno obrazovanje.

Nije poenta u tome da govorite ljudima da ste sudjelovali u nečemu, nego je poenta najčešće u izazivanju vlastitih sposobnosti i uključivanje istih u stvarne životne radnje. Svakodnevno slušam kako se ljudi žale na zagađenost zraka ili kako je okolina zatrpana smećem, dok s druge strane niko od njih se ne uključuje u volonterske aktivnosti, niti je dio bilo kakvih besplatnih događaja koje nude nevladine organizacije naše zemlje.

Projekti ili aktivnosti poput ovih obično se sastoje od aktivizma, kao pokreta koji treba izazvati svakoga. U jednoj od radionica pod nazivom „Svakodnevni život mladih Kosovara“, održanoj od strane KETNET-a, upoznala sam ljude koji su na mene utjecali i s negativne i s pozitivne strane, ali bez obzira na to, iz svega toga izvukli smo samo pozitivne priče kojih se sjećam i danas i nikad ih neću zaboraviti.

Neće svaka aktivnost u kojoj sudjelujete napraviti veliku promjenu u vašem životu, ali uspomene i naučene lekcije hoće. Čak je i Michelangelo u dobi od 87 godina rekao “I dalje učim”. Da smo sve znali i naučili u školi, život ne bi bio problem za koji trebate rješenje.

To je put kojim biste trebali putovati da biste mogli pronaći svoj put. Neformalno obrazovanje uključuje gomilu prednosti koje ne mogu izbrojati jer ih je zaista mnogo. Iz tog razloga i zbog mnogih nepomenutih, potičem svakoga da ispuni svoje putovanje novim izazovima i iskusi ono što neformalno obrazovanje nudi svakodnevno.

DIELLA

Moje ime je Dieleza, studirala sam Inženjering na UBT-u (Sveučilište za Biznis i tehnologije). Zaposlena sam kao Junior Software Developer u ODK-u (Open Data Kosovo).

Uvijek sam bila osoba koja je željela da uči o novim stvarima a da to nisu stvari koje se rade u školama ili na univerzitetu... Ovo me natjeralo da izađem iz svoje zone komfora i postanem učesnik mnogih treninga i kurseva, koji ne samo da su me naučili mnogim stvarima, nego su mi pomogli i da steknem nova prijateljstva, poboljšali moju interakciju sa drugim ljudima i veoma mi je drago zbog toga.

Neformalno obrazovanje vidim kao "više iskustva", i u velikoj većini slučajeva iskustva pružaju nove šanse. U martu 2020. godine sudjelovala sam na treningu pod imenom Techstitution, implementiranog od strane Open Data Kosovo I taj trening mi je dao šansu da postanem najnoviji Junior software developer u ODK timu.

Osim ovih treninga koji su bili neka vrsta mojih studija, to mi je zaista unaprijedilo znanje gdje sam stekla najbolja iskustva. Sudjelovala sam na mnogim treninzima i volonterskim aktivnostima, koja su učinila da se osjećam zadovoljno načinom kako drugi misle i žive, kao i razlikama koje su postojale između mene i njih.

Sudjelovala sam u projektima na različitim poljima, poput izrade prijedloga projekata, medijskih i javnih komunikacija, seminara za ilegalne migracije, ljetne škole, različiti treninzi, seminari i kon-

ferencije sa multikulturalnim dimenzijama. Ako ste znatiželjni i pitate se zašto ovoliko različitih aktivnosti; izabrala sam da budem dio istih, jer što bih im češće prisustvovala, tako bih sve više stjecala multidisciplinarno znanje, a i naučila sam mnogo o životu – dvije stvari koje sada smatram najbitnijim!

Dok je formalno obrazovanje većinom fokusirano na sticanje znanja, gdje se prakticiranje vještina radi u manjem omjeru, neformalno učenje vidim kao edukaciju koja se više fokusira na praksu, i za mene, kao i za mnoge druge ljude, važi to da stvari koje odradimo u praksi se mnogo teže zaboravljaju. Iako je neformalno obrazovanje više od prakse, vi trenirate vaše izvedbe, saradujete sa drugima i širite svoje vidike koje drugačije ne biste ni vidjeli. Čak ostvarite i neku posebnu vezu sa drugim učesnicima, i neku specijalnu energiju koja ti otežava da kažeš zbogom i da se vratiš kući!

Jednu stvar treba da naglasim, a to je da, iako neformalno obrazovanje ne spada pod velike prioritete u našoj zajednici i društvu, i ne dobivamo mnogo ovakvih prilika, opet pozivam sve ljude koji imaju optimizma za život i budućnost generalno, da pronađu priliku da se angažuju u neformalnom obrazovanju kao što sam i sama učinila. U početku je bilo teško, ali sada ne mogu zamisliti život bez neformalnih aktivnosti.

Možda zvuči čudno, ali neki od treninga pri neformalnom obrazovanju natjerali su me da sagledam život, budućnost i sve oko mene na drugačiji način!

Moje cjelokupno iskustvo sa neformalnim obrazovanjem opisuje citat koji glasi: “Formalna edukacija je šetnja kroz zoološki vrt, neformalno učenje je šetnja kroz savanu”.

Studentica sam treće godine Poslovnih studija na Yildiz Univerzitetu. Radim kao pripravnica u Džorbizu. Također, član sam Aieseca i Peryona. Pored svega toga igram i tenis, a slobodno vrijeme nastojim iskoristiti za odlazak u šetnju što mi pomaže da ostanem fokusirana i motivirana.

U januaru prošle godine, preko Aieseca, boravila sam u Ukrajini gdje sam podučavala djecu. Odsjela sam kod jedne lokalne porodice i u opisu mog posla bilo je da djecu te porodice podučavam engleskom jeziku. Kod njih sam odsjela šest sedmica. Iako djeluje kao kratak vremenski period, još od prve sedmice boravka osjećala sam se kao kod kuće. Moja zamjenska porodica nikad nije učinila da se osjećam kao da ne pripadam tu. Odlučila sam biti dio ovog projekta sa Aiesec-om iz tri razloga. Prvi, nisam nikad ranije boravila u inozemstvu te je to bilo moje prvo iskustvo te vrste. Drugi razlog je napuštanje svoje zone komfora. Prije ovog projekta nisam željela svoj komfor dovoditi u pitanje. Dotad nisam ništa učinila za svoju budućnost te sam morala napustiti svoju zonu komfora čim prije. Treći razlog je bio da postanem svjetski građanin. Putem društvenih mreža i internet portala saznamo mnogo vijesti o drugim zemljama. Za neke postati svjetski građanin znači pokazati interes za svjetske probleme te razgovarati o istima s našim porodicama i prijateljima.

Međutim, za mene postati svjetski građanin znači imati prijatelje iz druge zemlje, na drugom kontinentu i drugom kraju svijeta i znati diskutovati s njima kada se problem desi u njihovoj zemlji. Razgovarati s nekim ko je tamo rođen i odrastao u toj kulturi.

Kada sam djecu podučavala engleskom jeziku bila sam potpuno sama u svemu tome, te sam cijeli proces morala isplanirati i organizirati sama. To mi je bilo veoma teško u početku, ali nakon što sam počela podučavati i upoznavati djecu sve je postalo mnogo lakše. Časovi su se održavali kod kuće pa su djeca brzo gubila koncentraciju i pažnju. Da bih to ispravila, počeli smo gledati videa s engleskom gramatikom, engleske filmove s ukrajinskim titlovima i igrati različite igre s djecom. Sve to me naučilo kako se nositi s problemima kada si prepušten

samom sebi i ići naprijed i kada je teško. Moj cilj je bio mnogo veći od toga da razvijem leaderske vještine. Također, naučila sam kako postati svjetski građanin. Stekla sam mnogo prijatelja, od Južne Koreje do Indonezije. Upoznala sam različite kulture, kako kultura generalno utiče na živote ljudi, te kako ljudi mogu biti tako različiti uprkos tome što pripadaju jednom univerzumu. Otputovala sam potpuno sama u stranu zemlju gdje nisam boravila nikad prije. Nisam imala prethodno iskustvo u podučavanju ali ipak sam otišla da podučavam engleski na jeziku koji djeca ne razumiju niti govore. Naučila sam se nositi sa stresom i riskirati. Također, usvojila sam vještinu kontrole svega, kao i to kako sakriti osjećaj straha te ići naprijed u svakom slučaju. Unaprijedila sam vještinu komuniciranja. Razgovarala sam s mnogo novih ljudi u stranom okruženju i na stranom jeziku. Naučila sam reći “da” svim novim prilikama i sada mogu reći da mi je drago što sam tako postupila. U početku sam osjećala kao da ne radim ispravno i da mi iskustvo podučavanja neće biti korisno te da neću uspjeti podučiti djecu engleskom jeziku. Međutim, kada sam ipak ustrajno nastavila sve je postalo lakše, te smatram da činim zaista velike stvari kako bih unijela napredak u život te djece.

Moj projekat mi je pomogao da izađem iz svoje zone komfora i da naučim vježbanjem. Po pitanju iskustva s neformalnim učenjem, shvatila sam da možemo napraviti promjenu, a možemo početi s tim da budemo brižne osobe, svjetski građani. Formiranje brižnog društva je u našim rukama.

Moje ime je Elsa, imam 22 godine i studentica sam treće godine na Fakultetu Elektrotehnike i Računarstva na Univerzitetu u Prištini. Volim raditi u svojoj branši, ali volim probati i neke nove stvari. Iako sam studentica, uvijek sam se trudila da pomjerim svoje granice i da učim druge stvari na neki drugi način. Volim muziku, sport, ples, kuhanje, dizajn, putovanje, susrete sa novim ljudima, imam puno hobija, pa sam zaključila zašto ne bih radila nešto novo u što će biti uključeni i moji hobiji. To je ono što mi je neformalno obrazovanje dalo, potpuno novo iskustvo u stvarima koje volim, pa čak i novo gledište na samu sebe. Zahvalna sam za to jer sam unaprijedila svoje znanje i poradila na svojim nesigurnostima da se izvučem iz te zone komfora radeći nešto što volim

Izlazak iz svojih "sigurnih okvira" je najbolji način da otkriješ više o sebi i da pokušaš da pređeš preko svih svojih strahova koji te sputavaju. Veoma je teško doći do mladih ljudi koji su zainteresovani za dodatnu edukaciju jer se već obrazuju u svojoj školi ili na fakultetu. Mišljenja su da im je formalno učenje više

nego dovoljno i da je zapravo neformalno učenje dosadno, ali naprotiv, u tom trenutku sve se promjeni i postane izazov, uzbudljivo i zabavno – nešto što mladi ljudi vole, da se zabave, da aktivno učestvuju i da im to bude od koristi. Naravno, formalno učenje je veoma bitno jer je to baza našeg životnog znanja ali ja vjerujem da izazovi, putovanja i upoznavanje novih kultura, novih ljudi, kreativni projekti i svi drugi način neformalnog obrazovanja su ti koji nam pomažu da otkrijemo više o onome ko smo mi zaista i da to istodobno pokažemo svijetu.

Od svih mojih angažmana i volontiranja u omladinskim aktivnostima (moje iskustvo sa treninzima sa drugačijim grupama mladih ljudi, marginaliziranim mladim ljudima, učiteljima, zdravstvenim radnicima i drugima iz zajednice; također, moj rad u državnim i međunarodnim organizacijama u provođenju istraživanja, iskustva u raznim projektima pomirenja, migracije, razni treninzi i konferencije sa multikulturalnom dimenzijom), najbolja iskustva su bila ona kada smo putovali i upoznavali nove ljude te imali predodžbu o njihovom razmišljanju o stvarima koje svakodnevno učimo i kako ih oni koriste. Imati priliku vidjeti način razmišljanja različit od onog na koji ste navikli, također, moći učiti od nekoga i pružiti priliku nekome da nauči nešto od vas jeste najbolji osjećaj i najbolji način da svijet vidite drugim očima.

Također, izdvojila bih još jednu percepciju neformalnog obrazovanja, s ciljem ohrabrenja mladih ljudi dizazovu sami sebe u ovim oblicima edukacije, a to je da ga možemo usporediti sa šarenom dječjom vjetrenjačom, iste one iz našeg djetinjstva, Kako se vjetrenjača pokreće dobivajući zvuk i energiju zahvaljujući našem puhanju, na isti način neformalno obrazovanje povezuje različite mlade ljude, pune energije koji mogu postići mnogo uz podršku trenera/učitelja/tutora. Stoga, moj savjet je da izađete, izazovete sami sebe, povezivajući se sa drugima da biste vidjeli tu šarenu dugu.

ELSA

Zovem se Eva, imam 20 godina i studentica sam na Fakultetu krivičnog prava i Zsigurnosti. Dolazim iz malog grada u Beloj krajini, ali možete me sresti svuda po svijetu. Volim različite sportove, posebno borilačke vještine, i u prošlosti, bila sam član slovenačke reprezentacije u ju jitsu, a također igram i tenis. Mogu reći da volim sve što je malo drugačije i zato volim putovati, učiti nove jezike, upoznavati kulture, ljude i kuhinje- a sve ovo su razlozi zbog kojih smatram da je neformalno obrazovanje bitno.

Naravno, formalno obrazovanje je ključno i predstavlja osnovu za neformalno, ali smatram da iskustva, putovanja, komunikacija s ljudima, kreativni projekti, diskusije i drugi oblici neformalnog obrazovanja su upravo ti koji nam pružaju priliku da unovčimo “školsko znanje”, a, istovremeno, pokažemo svijetu ko smo zapravo. Neformalno obrazovanje nam ne pruža samo drugačiji pogled na svijet, širinu i kompetencije koje steknemo; nego nam pruža i nešto čega postajemo svjesni kad se osvrnemo unazad – uspomene, iskustva i prijateljstva. Nešto što ostaje zauvijek i što pukom teorijom ne možemo dobiti!

Shvatila sam to okušavši se u različitim oblicima neformalnog obrazovanja: Bila sam na čelu Studentske organizacije pri Gimnaziji Novo mesto, gdje sam bila odgovorna za skoro 30 projekata, bila sam učesnik “Living Library” (Biblioteka Uživo), pri projektu s Gimnazijom Karlovac vodila sam radionicu samoodbrane, i napokon otputovala u Portugal na razmjenu mladih, zatim u Dansku kako bih izbliza učestvovala u projektu. Ako me pitate zašto sam željela biti dio svakog od navedenih projekata, odgovor bi bio sljedeći: Ne zato što sam time htjela obogatiti svoj CV, nego zato što je svaki od njih sada dio mene i što su me svako iskustvo, trening i edukacija doveli tamo gdje sam danas.

Za sve vas koji se dvoumite da li da pokušate, ili se, ipak, plašite, te odugovlačite i sumnjičavi ste, dozvolite da kažem ovo: ako se pokrenete, lijepe stvari o kojima sanjate će se desiti; možda čak i one manje lijepe, ali će se ipak desiti jer ste se pokrenuli. Ako ostanete u mjestu, bit će samo gore. Bit ćeš zarobljen u prostoru i ništa se neće desiti.

Naučit ćeš mnogo stvari koje su bitne: kada stojite pred punom prostorijom studenata a ne plašite se da govorite; kada

napraviš najbolji danski kolač kod kuće; kada dobiješ Božićnu čestitku od prijatelja iz Austrije; kada apliciraš za (studentski) posao i uvidiš da posjeduješ certifikat koji poslodavac zahtijeva; ili kada uz kafu pričaš prijatelju o svim avanturama koje su ti se desile; ukratko, kada pogledaš unazad i kažeš samom sebi “Hvala Ti, Bože”, tada ćeš znati da svi ti projekti nisu bili uzalud. Dali su ti nešto ono što školske ocjene nikad neće moći dati. Možda će zvučati poetično, ali ipak- ostavit će trag u obliku priča, dobit ćeš Život- ono nenapisano koje nikad nećeš moći pročitati u enciklopediji ili drugoj literature, ali će ipak imati smisla jer će biti puno fantastičnih priča, uspomena, znanja, a sve to će biti zapisano od strane najboljeg autora- tebe.

Neću reći koji projekti i treninzi su najbolji i koje od njih izabrati. Ako

pronađeš (ili ‘pak ne) odgovarajući, pokušaj. Za sve što uradiš dobit ćeš nešto- čak i ako je to loše iskustvo. Pa šta?! Svi ih imamo, ali bar ćeš naučiti cijeniti ono što želiš I voliš.

Bila sam i još uvijek učestvujem u neformalnom obrazovanju jer projekti mi daju snagu. To je ono što sam ja. Odlučila sam da želim naučiti nešto pri svakom koraku te da ću biti dio svakog svog koraka u životu. Forrest Gump je rekao da je život poput bombonjere, nikad ne znaš šta ćeš dobiti. Slično je sa projektima, nikad ne znaš šta će ti donijeti, ulaziš u nepoznato, ali da li ikad prestaneš jesti čokolade? Zar ih prvo ne probaš pa tek onda kažeš “zaista su bile odlične.”

EVA

ERASMUS PLUS NIJE PROGRAM. TO JE PORODICA KOJA SVIJET PRAVI LJEPŠIM MJESTOM

Život je avantura

Kada sam pristupio prvom projektu, to je bio trenutak veoma loše faze u mom životu. U tom trenutku zaista nisam znao šta da očekujem, jednostavno sam znao da će sav trud da se isplati.

Nikada prije nisam putovao i nisam bio u mogućnosti da brinem sam o sebi, ali osjećao sam unutra taj izvor koji je u većini slučajeva ostajao sakriven negdje duboko, ali je ipak rastao u meni i kao da je pokušavao da mi kaže: hajde, čovče, kada ćeš prestati da cmizdriš zbog svojih grešaka ? Izađi iz kutije i postani ko i jesi.

Od mog prvog dana kratkoročnog angažmana u EVS-u u Hrvatskoj, bilo mi je super! Nešto poput onoga kada godinama živiš zarobljen u snovima i napokon otkriješ svijetlo na kraju tunela.

Živjeli smo u hostelu u predgrađu Zagreba, glavnog grada. Svaku noć, ljudi iz cijeloga svijeta bi me obogaćivali neskromnošću nekom novom kulturom, ili možda nečim što otvara više vrijednosti i ravnoteže unutar nas: raznolikost. Nažalost, projekat nije bio tako dobar na profesionalnom nivou, ali u životu važne stvari ne naučiš sa lista papira nego ih naučiš živeti.

Naučio sam da živim intenzivno sa ljudima oko sebe koji me vole... mislim da sam u 2 mjeseca naučio sve ono što sam zaboravio u 20 godina.

Naučio sam da budem eko-održiv i da svaka mala gesta je važna da

pomogne nama i planeti Zemlji. Razumio sam da ne trebaš da se plašiš da se predaš životu, i kako mi reče jedna mudra žena prije nekoliko dana “preuzmi rizik, ne plaši se”. Jer, ako te život razočara, i dalje smo ovdje i imamo moć da se smijemo i da mijenjamo stvari.

Kada sam se vratio kući, opirao sam se nekih mjesec dana i onda sam se prijavio na program razmjene mladih, u zemlju u koju nikada nisam mislio da ću otići, Tunis. To nije bila samo obična promjena, to je bila kulturološka promjena. Napokon sam shvatio šta je zaista Erasmus Plus program (ovaj put program je bio vrlo dobro organizovan), i napokon sam uspio da izađem iz moje zone nesigurnosti pred druge ljude bez ikakvog straha. Sjećam se da nisam bio više nikako stidan, i da sam pričao i pričao sa mnogo ljudi. “Kasnije ćeš pričati na prezentaciji jer si najhrabriji !” Samo sam stajao i rekao “Je li govoriš meni ? “Nisam mogao da vjerujem da je postojala verzija Filipa koja nije bila stidna i zbunjena, bio sam tako sretan da u tom trenutku nisam htio da prestanem da putujem te da dalje otkrivam nove verzije mene.

Friedrich Nietzsche u “ Thus Zarathustra spoke” je rekao “duša ima tri metamorfoze, od kamile do lava i od lava do bebe”. U tom trenutku uspio sam da se riješim moje kamile i sa moje kože je počelo da “viri krzno lava”.

Bio sam na 6 programa zamjene mladih u Makedoniji, Slovačkoj, Španiji i Italiji. Nakon što sam naučio mnogo i zaista se dobro proveo, nešto sam otkrio! To je bilo veliko otkriće, kao da je arhanđel Gabriel sišao na Zemlju da priča sa mnom.

Uvijek sam prezirao Italiju, jer mjesto odakle sam nikada mi nije davalo nikakvo zadovoljstvo. Kako sam putovao i sretao ljude iz drugih mjesta u mojoj zemlji, napokon sam shvatio da nije bila samo “jedna” Italija, i da je to upravo ljepota moje zemlje: činjenica da je jako različita i raznovrsna me je gurala da je otkrijem kako bih postao bolja osoba.

U 20 godina nisam uradio ništa drugo nego žalio za sobom, pratio neka apsurdna pravila koja treba da nas naprave civiliziranim ljudima, iako smo u stvarnosti zarobljeni. Nisam uopće ni uživao u činjenici da sam Italijan i da sam građanin jedne tako lijepe zemlje. Opet sam se preselio i otišao da živim u Rim na nekih godinu dana.

Na ulicama Rima vidio sam radost i spokoj kakav nisam mogao da doživim na sjeveru Italije, odakle potičem. Napokon sam osjetio dio moje zemlje ali ne samo to... ne dopustimo granicama da nas definišu! Svi smo mi dio ove planete, i tu ne treba da bude stranaca, nego samo braća i sestre.

Nakon mnogo vremena koje sam proveo između putovanja i ludosti nakratko sam se vratio kući. Onda je došla karantina. Mislimo kako loša vremena treba da se izbjegnu jer nas vrijeđaju. Ko god da je to rekao nije bio dovoljno otvoren da shvati o kakvom idiotizmu govori. Šta god da se desi to je neizbježno i koja god loša stvar se desi jeste samo prilika da se jače uzdignemo.

Pandemija mi je dala šansu da pogledam i bolje razumijem ono što sam želio od života, tako da sam na ljeto pronašao ovaj ESC projekat u

Thessaloniki-ju. Pošto sam dobar u pisanju, oduvijek sam htio da moje umijeće pretvorim u stvarni posao. Nije mi trebalo puno da se odlučim, tako da sam odmah otišao za Grčku. Veoma sam sretan s ovim čime se bavim i presretan sam što sam član ove velike porodice koja je Erasmus Plus program. Mislim da to nije samo program. Mislim da je to sredstvo kako pomoći hiljadama mladih ljudi da uspiju u životu, leteći visoko iznad oblaka.

Pored toga što sam volonter, radim i na kursu za upravljanje projektima. I nadam se da, kada jednom završim i ovo iskustvo, bit ću u mogućnosti da nađem posao u programu mladih, za neku neprofitabilnu asocijaciju. Ovo nije samo program za mlade ljude, to je životni stil koji te svakim danom tjera da napreduješ za bolju budućnost!

FILIPPO

Zovem se Fiona Dinollari, imam 22 godine. Diplomirala sam Psihologiju, a trenutno studiram Kliničku psihologiju na Univerzitetu u Tirani, kao stipendista Konrad Adenauer Stiftung Albanija. Volontirala sam u raznim organizacijama još od svoje 15. godine i još uvijek uživam biti dio ove oblasti, bilo to kao volonter ili zaposlenik. Trenutno radim za „Save the Children“ u Albaniji, te za organizaciju „Durrresi Aktiv“. Moje najvažnije dostignuće u 2020. godini bila je moja uloga Omladinskog delegata iz Albanije u UN-u, gdje sam bila jedan od ukupno dva, što je dovelo do toga da postanem dio Omladinskog Vijeća UN-a u mojoj zemlji.

S obzirom na to da sam već duže vrijeme dio različitih NVO, zaista se ne mogu sjetiti koji broj je u pitanju, ali mogu spomenuti one koje su ostavile trag na meni. Prije svega, to su bile radionice i treninzi sa “Save the Children” u Draču i Tirani, što je dovelo do mog nevjerovatnog iskustva sa Ljetna novinarska škola 2017. godine u Oslu, Norveška. Nakon toga, uslijedilo je mnogo drugih aktivnosti te vrste u Albaniji, ali nikada neću zaboraviti svoje iskustvo u Zboiski u Poljskoj, s programom Erasmus+ na temu „Poboljšaj svoje životne vještine“, kao i MIRAI program u Japanu, obje su se desile 2019. godine, i mogu reći da su mi doslovno promijenili život!

Krenulo je sa željom za putovanjem i upoznavanjem novih prijatelja. Postigla sam obje stvari, a opet, u toku tih aktivnosti, desila su se druga otkrića koja su me navela da se tu i zadržim. Sada sam nestrpljiva da učim, ne samo o novim temama, već i o drugim kulturama, različitim perspektivama i stavovima.

Osim što sam naučila mnogo o demokratiji, dječjim i ljudskim pravima, umjetnosti, političkim / socijalnim pitanjima, okolini, postala sam tolerantna, aktivna, empatična, vesela i brižna. Istovremeno, prihvatila sam sebe takvu kakva jesam i počela sam razmišljati na mnogo manje sebičan način nego prije. Sada ne mislim samo na svoj uspjeh; vjerujem da je svaki moj postupak povezan i sa mojom zajednicom i uvijek sam u potrazi za načinima kako pomoći mladima da ostvare svoj

potencijal.

Postala sam mnogo bolji timski igrač. Smatram da je to jedan od mojih najvećih uspjeha, čak i po pitanju mog posla. Trenutno sam promijenila fokus svojih studija; sada nisam samo neko ko želi raditi u odjelu za savjetovanje! Najviše sam posvećena stvaranju nove socijalne politike, koja bi bila od pomoći po pitanjima mentalnog zdravlja, ali i šire. Stečeno neformalno obrazovanje mi je od velike pomoći u temama s kojima svakodnevno radim; prava djeteta, ekološka pitanja, pa čak i multilateralizam! Sve što sam naučila bilo je važno, a najbolje od svega je što sam se zabavljala učeći to!

Oduvijek sam vjerovala da obrazovni sistem, ma gdje to bilo, ne može pomoći ljudima da ostvare svoj puni potencijal. Diploma srednje škole i diploma fakulteta neophodni su za društvo u kojem živimo danas, ali ipak su nedovoljni. Ono što naučite putem neformalnog obrazovanja je poput čarobnog alata koji vam omogućava da ga koristite kako god želite! Može vam pomoći u određenoj profesiji, možda i u promjeni te profesije, u boljem povezivanju s ljudima i u boljem povezivanju sa sobom. Moja profesija je psiholog, ali me, u 22. godini, to nije spriječilo da budem i mladi diplomata, aktivista za ljudska prava i zaštitu životne sredine, pisac, trener, a ujedno i vrlo zabavna osoba! Prijatelj sam ne samo sa svojim kolegama studentima već i sa profesorima, ne samo sa svojim kolegama već i sa svojim poslodavcima. Mislim da to sve govori.

Pokušajte svašta, ali najbitnije, pokušajte s Erasmusom+. Ukoliko to ne učinite, neću biti u stanju dovoljno živopisno objasniti svoje razloge. To je sve što imam reći na ovo pitanje...

Program razmjene mladih je napunio moje baterije; sada znam što mi je činiti. Ako drugi ljudi iz moje zemlje dožive nešto slično Erasmusu+, sigurno znam da će i oni pronaći svoj put, čak i način da Albaniju učine boljim mjestom za život. Ako se oslonimo na svoje snage na međunarodnom obrazovanju, tada ćemo moći stvoriti međunarodno blagostanje.

FIQNA

Moje ime je Franja, dolazim iz malog grada u Sloveniji. Ja vjerujem da je edukacija najveći faktor koji naš svijet i društvo pravi boljim mjestom za svakoga. Da bi postigli to, svi bi trebali imati obrazovanje iste kvalitete, tu mislim i na prilike za učenje – ne samo škole, nego sve prilike koje nas tjeraju da učimo i izrastemo kao živa bića. U posljednje 3 godine bila sam na 6 Erasmus Plus projekata razmjene mladih i na jednom Erasmus Plus projektu o mobilnosti mladih (trening). Bila sam lider grupe u 2 programa razmjene mladih. Kada sam prvi put aplicirala za program razmjene mladih nisam bila upoznata sa ovom vrstom Erasmus-a. Činilo mi se kao dobra prilika jer bih putovala, upoznavala mlade ljude istomišljenike, sa kojima bih zajedno učila o stvarima koje nas interesuju. Kada sam došla tamo iskusila sam sve ove nabrojane stvari, i više od toga. Kada sam se vratila, odlučila sam da želim da sudjelujem na još projekata i da učim još više stvari na ovaj način. Aktivnosti koje spadaju pod neformalnu edukaciju pomažu učesnicima da unaprijede svoje vještine koje će im kasnije trebati u životu. Svako može imati dobiti ako učestvuje u debati, uče nas da pričamo na svoj način isto kao što nas uče i da pričamo na način kako da budemo strpljivi i da slušamo. Presentacije i javni govori su dobri za one koji izbjegavaju javne nastupe zbog straha. Bombardiranje idejama i timski rad su korisni bez obzira koji put za karijeru da izabereš. Igranje uloga ne uči nas samo vještinama učenja već i empatiji. Aktivnosti neformalnog učenja nekada razvijaju kreativnost, rješavanje problema i komunikaciju sa ljudima, nekada na različitim jezicima. Kroz ove neformalne aktivnosti prebrodila sam moj strah od javnog govora. Shvatila sam da zaista uživam u debatama i razmjenjivanju mišljenja sa drugim ljudima. Savladala sam organizacijske vještine i spoznala sam različite alate koje mogu da koristim i u drugim projektima. Susretala sam se sa ljudima iz različitih krajeva sa različitim pozadinama, učila sam o njihovim kulturama. Sada mogu

reći da imam prijatelje diljem cijelog kontinenta i nadam se da ću ih moći sresti ponovo. Što je najvažnije, shvatila sam da je ovo ono čime želim da se bavim. Želim da preuzmem veću ulogu sudjelujući u ovim projektima. Želim da budem most koji će povezati ljude sa prilikama. Želim da omogućim ljudima koji su otvoreni, ambiciozni i izravni priliku da se izraze. Mislim da ima mjesta za napredak kod neformalnog učenja, trebalo bi više biti cijenjeno. Mislim da ima dosta ljudi koji nisu nikada čuli sa ovu vrstu učenja, ili onih ljudi koji ga ne cijene dovoljno, što je, zaista, šteta, jer baš to može biti ključni faktor koji razdvaja nas od ostalih kandidata kada apliciramo za posao, univerzitet ili neke druge prilike u našem životu.

Da zaključim, željela bih da naglasim neformalno učenje i Erasmus Plus program jer je to onaj sa kojim sam ja najbolje upoznata. Zamolila bih svakoga ko ima šansu da se okuša u jednom od programa za razmjenu mladih ili sličnim projektima. Nedavno, dok sam slušala šta se dešava u Americi i svijetu, zaključila sam kako smo sretni: imamo vladu (EU) koja ohrabruje, pa čak i finansira, prilike za mlade ljude da uče o problemima sa kojima se naše društvo susreće, radije nego da obeshrabruje njihovo učešće nazivajući ih "djecom" ili "huliganima". Mi moramo cijeniti ovu spoznaju i iskoristiti ovu priliku – za našu dobrobit, i za dobrobit našeg društva.

FRANJA

Zovem se Giovanni Biscu, radim samostalno kao web dizajner. Bavim se izradom web stranica, posebno u sektoru turizma- za hotele, prenoćišta, turističke agencije, iako, posebno u posljednje vrijeme, izrađujem web stranice i za druge sektore poput e-trgovina za lokalna preduzeća koja se žele digitalno oglašavanje, kao i za razne fondacije i udruženja.

Ranije sam bio uključen u različite vrste aktivnosti vezane za neformalno obrazovanje, od kurseva do Erasmusa za mlade poduzetnike. Svaka od ovih aktivnosti ostavila je u meni nešto na čemu sam se trudio nadograditi u svom radnom vijeku. Odlučio sam sudjelovati u njima jer sam nakon upoznavanja s radom nevladinih organizacija shvatio da bi mi Evropska Unija sa svojim programima zaista mogla pomoći da razvijem neka iskustva i vještine koje je teško razviti u trenutnom poslovnom svijetu, koji uvijek traži uobičajeno monolitne “vještine” iskustva bez kojih je teško raditi i biti propisno plaćen. Kada sam ih savladao, shvatio sam da su sjajna prilika za profesionalni napredak, što se kasnije i desilo. To su izbori koje ne bih mijenjao do kraja svog života, i koji su me obogatili, ne samo profesionalno već i lično. Sa svakim projektom ostavljao sam po jedan djelić sebe i puno toga sam naučio i preuzeo od ljudi oko sebe.

Rad u inostranstvu, s Erasmusom+ za mlade poduzetnike, ali i svi drugi projekti neformalnog obrazovanja koje sam radio, omogućili su mi da razumijem metodologiju rada koja se razlikuje od moje vlastite kroz rješenja drugih

učesnika i svih uključenih ljudi, kao i domaćih institucija. Zvuči trivijalno, ali uopće nije trivijalno. Radi se o tome da otvorite svoj um i shvatite kako pristupiti različitim vrstama situacija. Ništa se ne može uzeti zdravo za gotovo, koliko god ponekad tako izgledalo.

Kursevi koje sam pohađao definitivno su mi pomogli da krenem putem moje trenutne karijere jer su mi omogućili da razvijem razne praktične vještine učeći od profesionalaca koji su radili sa mnom i koji su bili pravi majstori u korištenju određenih profesionalnih programa koje sada svakodnevno koristim i koji se koriste za moje poslovanje, a u prošlosti su mi pomogli da se zaposlim u drugim kompanijama, prije nego što sam poduzeo odlučujući korak za samostalni rad.

Napredak postignut tokom ovih iskustava nije odmah očit, barem ne onaj najvažniji. Shvatite to nakon nekoliko mjeseci ili godina. Definitivno nisam ona osoba otprije- smatram se potpunijom, profesionalno i lično. Zato kažem da bih uvijek donio odluku da ponovo učestvujem.

Ukoliko dopustite da predložim neke programe, svakako bih ukazao na Erasmus za mlade poduzetnike. Program koji, onima koji žele ostvariti svoj san, dozvoljava da rade zajedno s onima koji su taj san već ostvarili, čak i ako su u drugoj zemlji i u neko drugo vrijeme. I to na ozbiljan način gdje su plaćeni troškovi života u zemlji domaćinu. Savjetujem vas da ne zastanete na osnovnoj ideji, sve se može promijeniti i u fazi je izrade. Dopustite da vas vode vaši instinkti i prihvatite da vaša ideja / san u početku mogu biti nesavršeni, uvidite koje tačke treba poboljšati, a zatim ga nastavite. Rezultat će vas možda iznenaditi.

GIOVANNI

Bila sam usred ispitnih rokova kada sam saznala da je odobrena moja prijava za Large Scale (Veliko natjecanje) u Tarragoni. Naime, nekoliko mjeseci prije toga, prijavila sam se za mjesto volontera na Mediteranskim igrama 2018, koje su održane u Tarragoni u okviru Erasmus+ projekta „EVS u Mediteranskim igrama Tarragona 2018“.

Upravo je EVS projekat taj koji je okupio više od stotinu međunarodnih volontera iz šesnaest zemalja pod vodstvom organizacije Asociacion Mundus iz Barcelone. Tako smo Katarina, Katica, Bogdan, Petar, Miloš I ja otputovali u Španiju, u nepoznato, i proživjeli nevjerovatnih mjesec dana. Nakon što smo stigli, imali smo priliku sudjelovati u tematskim treninzima, koji su, skupa sa zanimljivim, neformalnim metodama i radionicama zblížili sve učesnike i doprinijeli boljem upoznavanju prije početka velikog događaja. Svi smo jedva čekali početak Mediteranskih igara, događaja koji nas je tu i okupio, jer smo bili svjesni koliko je posebno biti dio nečeg tako velikog. Ne samo biti dijelom takvog događaja, nego i učestvovati u njegovoj organizaciji i realizaciji. Većina nas se prisjetila trenutaka kada smo u djetinjstvu gledali prijenos Olimpijskih igara i pitali se kako je to imati priliku biti dijelom tako velikog sportskog događaja. Sada smo to, na neki način, saznali i bili smo ponosni što smo dio tima koji je direktno dao doprinos održavanju ovogodišnjih Mediteranskih igara.

Tokom treninga naučili smo kako funkcionirati kao tim, kako djelovati pod pritiskom usred različitih situacija za koje smo znali da nas čekaju tokom Igara. I zaista, uspjeli smo, razumijevanjem svih različitosti, svake različite navike i pristupa, bez ijednog sukoba, riješiti probleme s kojima smo se susreli. Unatoč velikom trudu i vremenskom period koji su uloženi u realizaciju Igara, imali smo priliku raditi i druge zanimljive stvari. Održali smo Međunarodnu večer, gdje su svi volonteri predstavili svoju zemlju- plesom, pjesmom, hranom i pićem. Mi smo predstavili našu zemlju s jedinstvenom degustacijom našeg vina I maslina, himnom i crnogorskim orom. Najveći utisak na sve prisutne je svakako ostavio oro. Također, ono što smo svi obožavali bilo je kampiranje. Za neke to je bilo novo iskustvo, za neke ne, ali svakako nam je pružilo priliku da se bolje upoznamo jedni s

drugima, djelujemo kao tim, da dijelimo i naučimo se prilagoditi. Svaka večer je bila ispunjena druženjem, nezaboravnim trenucima i uspomena. Također, imali smo vremena da istražimo Tarragonu, čak i nekoliko susjednih gradova. Članovi Udruženja Mundus su se potrudili da nam približe svoju kulturu, pa smo učili jezik, pravili tradicionalna pića i hranu, te naučili od profesionalaca kako napraviti “Toranj od ljudi”, tradicija stara dvjesto godina, gdje se gradi toranj od ljudi koji ima do deset spratova. Nismo propustili ni tu zabavu, pa smo uspjeli napraviti toranj od tri sprata.

Ovo su bili samo neki od detalja koje smo iskusili u Tarragoni prošlog mjeseca i beskrajno smo sretni da smo imali priliku biti tamo te da postoje programi koji nam to omogućavaju. Iako sam već imala priliku da učestvujem u nekoliko programa razmjene mladih, kao i Erasmus stipendiju, sudjelovanje u ovom EVS projektu me ohrabrilo, ne samo da se prijavim, nego i da budem otvorena za sve prilike ove prirode.

ISIDORA

Zovem se Iva Ivanković i diplomirala sam Socijalni rad u Mostaru. Trenutno radim u Centru za razvoj omladine PRONI. Moj put neformalnog obrazovanja počeo je na fakultetu gdje sam bila aktivan student i htjela sam nešto više od puke teorije. Tražeći sebe pronašla sam način da se izrazim kroz neformalno obrazovanje. Nešto me uvijek vuklo ka tome i tjeralo da više istražujem. Pored toga što sam bila aktivna kroz svoje studije, prijavila sam se na projekat „Putujmo u Evropu“ 2017. godine gdje aktivni studenti s Balkana 22 dana putuju Evropom s InterRail kartom. Kada sam primljena s još 19 studenata, bila sam iznenađena da sam baš ja bila izabrana među tolikim brojem prijavljenih studenata. Na tom putovanju sam upoznala mnogo studenata aktivnih u nevladinom sektoru, što me je navelo da razmislim zašto i ja, poput njih, ne bih to iskoristila kao priliku za napredak. Kada sam se vratila kući počela sam tražiti slične prilike. Prijavila sam se na Akademiju za prevenciju maloljetničke delinkvencije jer je bila povezana sa mojim formalnim obrazovanjem. Nakon toga, sudjelovala sam u programu „Podsticanje demokratskih vrijednosti i aktivnog građanstva među mladima“ ‘17 / ‘18. “Humanity in Action” Bosna i Hercegovina. Ovim programom pokrenuli smo projekat „Dostupno i meni“ koji je bio web stranica o pristupačnom smještaju za osobe sa invaliditetom u Mostaru, Sarajevu i Tuzli. Drugo neformalno obrazovanje koje mi je bilo najvažnije bilo je usavršavanje u Ljubljani za „Nenasilnu komunikaciju, prevladavanje stereotipa i predrasuda“ 2018. godine, kurs lokalnog znakovnog jezika 2016. i PRONI Akademija za omladinski rad 2019. godine. Nakon PRONI Akademije, dobila sam priliku da radim u PRONI Omladinskom klubu Mostar na čemu sam veoma zahvalna. Više od 20 certifikata i 2 Youthpassa pružili su mi mnogo znanja i lični napredak, mogućnost da stvorim i realiziram ideje za bolju zajednicu, okupim pozitivne ljude oko sebe koji su inspirativni, i prije svega, os-

tavili su mi prostora za razvoj. To je taj predivni dio neformalnog obrazovanja. Niko ne može poreći da sam se promijenila, i većina mojih bliskih prijatelja smatra da je moje sudjelovanje u neformalnom obrazovanju proširilo moje vidike. Profesori i potencijalni poslodavci cijene moj aktivizam. Volonterski angažman i aktivno učešće u neformalnom obrazovanju doveli su me ovdje gdje jesam.

Neformalno obrazovanje koje od srca preporučujem jeste PRONI Akademija za omladinski rad. To je jedinstveni program PRONI Centra koji nudi znanje i praksu mladim ljudima u području omladinskog rada, aktivizma i rješavanja konflikta.

Poenta neformalnog obrazovanja je da prikupiš cijelo svoje znanje i da ga kreneš realizirati u lokalnoj zajednici. Imaš priliku da se izraziš i to iskoristi kao prednost koju nema niko drugi. S neformalnim obrazovanjem možeš se istaknuti u svakom području rada. I najbolje od svega- sve ovisi o tebi, da li želiš uzeti najbolje od života.

Stoga- kreni, prijavi se i istražuj!

IVA

Ivana Davidovska je rođena u Kumanovu, trenutno živi i radi u Briselu pri Evropskom omladinskom forumu, jednoj od najvećih platformi za omladinske organizacije u svijetu. Obnaša funkciju direktorica za članstvo i upravljanje. U prošlosti je radila u Centru za interkulturalni dijalog kao trener, omladinski radnik, a kasnije kao izvršna direktorica.

Ivana je počela sudjelovati u aktivnostima neformalnog obrazovanja sa 15 godina. Njena najupečatljivija prva aktivnost bio je seminar o izgradnji mira i pomirenju. Ona vjeruje da su od tada, kao dio aktivnosti u omladinskoj organizaciji i radeći za mnoge druge omladinske organizacije, na veći dio posla koji je radila ili događaja u kojima je sudjelovala, utjecali ovaj seminar i NFE.

Odlučila je sudjelovati u aktivnostima neformalnog obrazovanja jer je tako imala priliku upoznati svoje vršnjake, steći prijatelje, naučiti nešto novo, putovati u inozemstvo te posjetiti i iskusiti različite kulture. Ivana vjeruje da se tome stalno vraćala jer je imala priliku ovladati novim vještinama i naučiti nešto novo u okruženju u kojem možeš steći praksu, kao i priliku da kažeš svoje mišljenje bez pritiska da će te neko osuditi.

Sudjelovanjem u takvim aktivnostima, Ivana je primijetila da se promijenila i nadogradila kao ličnost. Sretna je zbog svih stavova i promjena koje je stekla sudjelovanjem u takvim aktivnostima, međukulturalno razumijevanje i identitet povećali su svijest o njoj samoj i onome što može učiniti, pružilo joj je mogućnost da poveća svoj društveni utjecaj kao aktivistkinja i građanka u njenoj zajednici. Ona smatra da su je ovi programi učinili mnogo aktivnijom u neformalnom obrazovanju.

Neformalno obrazovanje je u mnogome potpomoglo Ivanin put i karijeru, posebno u njenom trenutnom angažmanu u

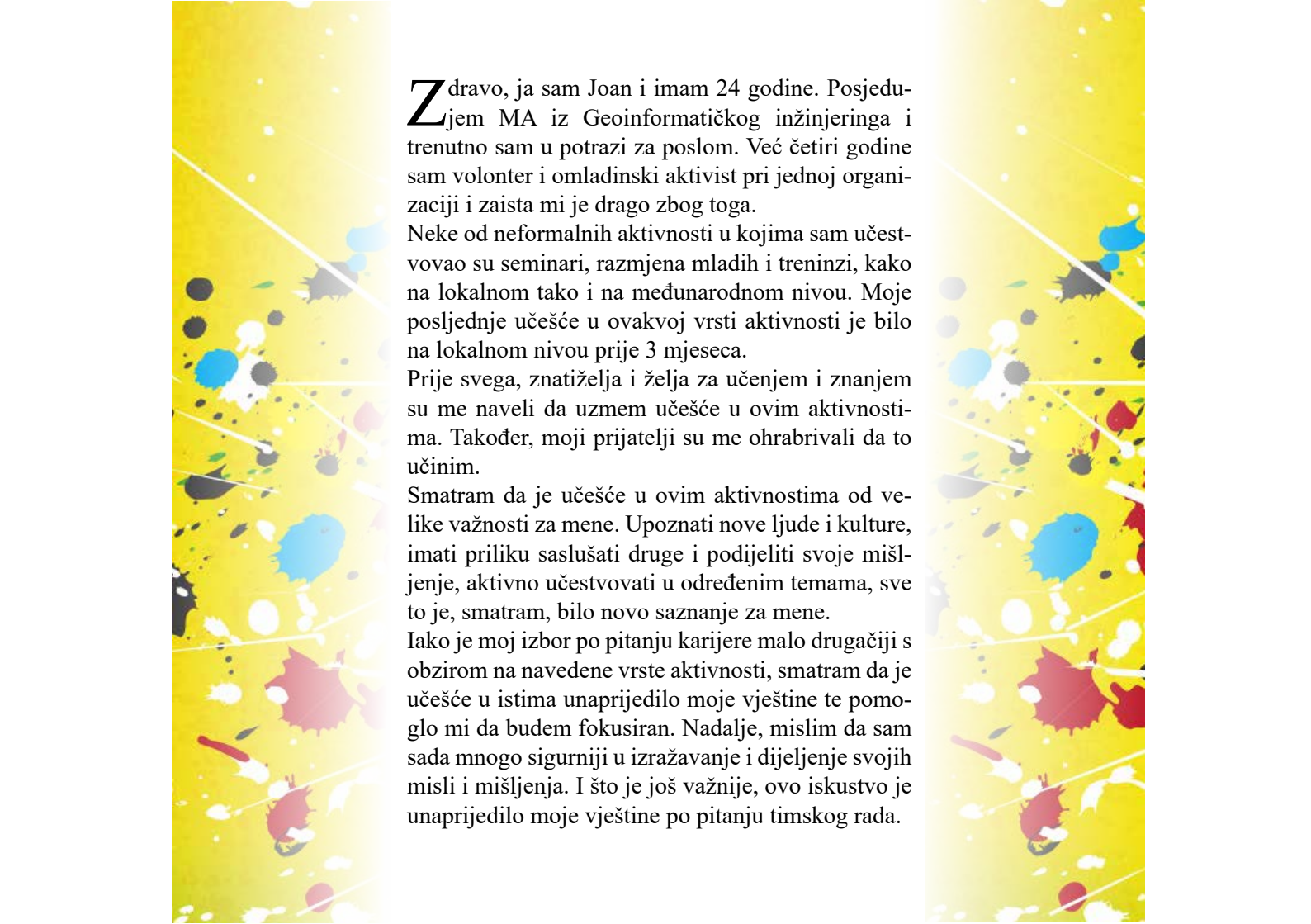
nevladinom sektoru, i sva iskustva koja je stekla neformalnim obrazovanjem su je podjednako izgradila kao i formalno obrazovanje.

S obzirom na to da Ivana radi u nevladinom sektoru, prepoznavanje napretka koje je dobila zahvaljujući neformalnom obrazovanju nije bilo teško, posebno kod njenog posljednjeg poslodavca, jer je u natječaju bilo navedeno da će se iskustva stečena neformalnim obrazovanjem i učenjem uzimati kao i iskustva u okviru formalnih obrazovnih procesa. Međutim, ona misli da je uvijek bilo teže i izazovnije promovirati neformalno učenje kada je riječ o nacionalnom nivou.

Ivana poručuje svim mladim ljudima da sudjeluju u bilo kojem program neformalnog obrazovanja jer je od velike pomoći pri izražavanju potencijala, mijenja vas kao osobu i pomaže vam da napredujete, pruža priliku da koračate naprijed, kako na privatnom tako i profesionalnom nivou. Ivana smatra da neformalno učenje pomaže stjecanju mnogih vještina kao i znanja koje nije moguće dobiti na drugom mjestu.

Ivana potiče svaku mladu osobu da iskoristi svaku priliku, i da to shvati kao novu avanturu i putovanje koje će im pomoći da nauče puno o drugima i o sebi.

The background of the page is a vibrant yellow, decorated with various colorful splatters in shades of blue, red, black, and white. Thin white diagonal lines crisscross the entire page, creating a dynamic, abstract pattern.

Zdravo, ja sam Joan i imam 24 godine. Posjedujem MA iz Geoinformatičkog inženjeringa i trenutno sam u potrazi za poslom. Već četiri godine sam volonter i omladinski aktivist pri jednoj organizaciji i zaista mi je drago zbog toga.

Neke od neformalnih aktivnosti u kojima sam učestvovao su seminari, razmjena mladih i treninzi, kako na lokalnom tako i na međunarodnom nivou. Moje posljednje učešće u ovakvoj vrsti aktivnosti je bilo na lokalnom nivou prije 3 mjeseca.

Prije svega, znatiželja i želja za učenjem i znanjem su me naveli da uzmem učešće u ovim aktivnostima. Također, moji prijatelji su me ohrabivali da to učinim.

Smatram da je učešće u ovim aktivnostima od velike važnosti za mene. Upoznati nove ljude i kulture, imati priliku saslušati druge i podijeliti svoje mišljenje, aktivno učestvovati u određenim temama, sve to je, smatram, bilo novo saznanje za mene.

Iako je moj izbor po pitanju karijere malo drugačiji s obzirom na navedene vrste aktivnosti, smatram da je učešće u istima unaprijedilo moje vještine te pomoglo mi da budem fokusiran. Nadalje, mislim da sam sada mnogo sigurniji u izražavanje i dijeljenje svojih misli i mišljenja. I što je još važnije, ovo iskustvo je unaprijedilo moje vještine po pitanju timskog rada.

Ne, naprotiv, mislim da mi je bilo lakše steći znanje na neformalni način učenja, jer sam bio stvarno usredotočen i pokušavao sam se uključiti i biti aktivan koliko god sam mogao. Svi su mi zaista pružili podršku i pomoć.

Mislim da biste trebali pokušati sudjelovati u različitim vrstama aktivnosti, programima koje su razvile organizacije, seminarima u stilu profesionalnih konferencija, sportskom programu u zajednici, razmjeni mladih. Ovakve aktivnosti pomogle bi vam da se više uključite, budete aktivni i upoznate nove ljude.

Kao omladinski aktivist i volonter, zaista bih predložio i ohrabrio mlade ljude da se osvrnu i budu više uključeni u neformalno učenje, jer će im to mnogo pomoći u svakom smislu. U pitanju je potpuno druga perspektiva, različita od formalnog obrazovanja, i samim time nešto novo i uzbudljivo.

JOAN

Julija Janković, profesor Ruskog jezika i književnosti, Velika Plana, Srbija.

Imala sam 18 godina kada sam prvi put čula za neformalno obrazovanje, i to je bio moj prvi projekat u Programu za mlade. Sada imam 27 godina i sudjelovala sam u 8 projekata.

Tada sam još bila u srednjoj školi i jedini način na koji sam sticala znanje je bilo slušanje lekcija u školi i ponavljanje istih kod kuće. Sada, nakon 8 projekata sigurna sam da je neformalno obrazovanje najbolji način za sticanje znanja. Naučilo me je da na drugi način posmatram mnoge stvari, da na različite načine rješavam probleme, naročito kada sve ne ide onako kako želimo. Ovom metodom učenja reaguješ puno brže, dolaziš do mnogo ideja, i što je najbitnije, tjera te da pokušaš. Interakcija sa mnogim ljudima iz drugih zemalja mi je donijela mnogo toga. Razmjenjivanje ideja i različitih iskustava od mene su napravili

puno otvoreniju osobu, pružili mnogo prilika za lični razvoj, učinili da budem bolji građanin i osoba, da na stvari gledam iz druge perspektive. Ovo bih preporučila svakoj mladoj osobi, pogotovo iz mog regiona gdje različitost nije dovoljno cijenjena, a neformalno obrazovanje je pravilan način za zadovoljavanje svih potreba društva u kojem živimo.

Kao budući nastavnik sigurna sam da ću pokušati iskoristiti sve tehnike koje sam vidjela i naučila dok sam bila dijelom navedenih projekata, načini za učenje i podučavanje uz strukturu, ali bez pritiska.

JULIJA

Sherry Anderson kaže: „Volonteri nisu plaćeni ne zato što su bezvrijedni, nego zato što su neprocjenjivi“, a ja kao volonter želim reći da iskustvo, poznanstva i znanje koje sam stekla volontiranje ne mogu se porediti ni sa kakvom novčanom kompenzacijom.

Uzimajući u obzir da sam volontirala na nekoliko međunarodnih sportskih takmičenja održanim u Crnoj Gori, imala sam velika očekivanja od Mediteranskih igara, koja su bila nadmašena.

Prije nego sam krenula za Tarragonu, znala sam da ću biti najmlađa i plašila sam se da se neću uklopiti u društvo od 100 ljudi iz 26 zemalja, da li će mi nedostajati porodica, ko će mi biti cimer u sobi... Međutim, nakon prve večeri (Međunarodna večer), koja je održana da bismo upoznali druge ljude i kulture, vidjela sam da, iako smo svi različiti, jedna stvar nam je zajednička- želja za putovanjem i druženjem, i, naravno, organiziranjem Mediteranskih igara. Sljedećeg dana, počeo je Uvodni trening koji je trajao 7 dana, a imao je za cilj da nam pomogne da formiramo timove, bolje se upoznamo, te da nas pripremi za sve izazove koji nas očekuju na igrama. Uz pomoć različitih tehnika mogli smo diskutovati teme poput kulture, budućnosti, konflikta, timskog rada, pojedinac u grupi...

Nakon treninga uslijedilo je ono što smo svi očekivali s uzbuđenjem, znatiželjom, ali i malom dozom nervoze- volontiranje na Mediteranskim sportskim igrama! Svi smo imali posebne zadatke i bili na različitim pozicijama, a ja sam dobila zadatak o kojem nisam mogla ni sanjati! Bila sam asistent crnogorskog Olimpijskog komiteta! Moj zadatak je bio da spojim crnogorsku delegaciju s organizacijom u Španiji, da provedem s njima cijeli dan i da im pomognem oko svega što im bude trebalo. Upoznala sam naše rukometaše, vaterpoliste, plivače, karatiste- ljude koje sam dotad viđala sam na ekranu. Tada sam shvatila o kako

velikom sportskom događaju se zapravo radi, kako se sportisti pripremaju za utakmice, kako im izgledaju treninzi... Ono što je bilo najljepše za mene jeste kada sam hodala skupa sa predstavnicima MOC-a i crnogorskim sportistima na parade koja je bila dio završne ceremonije Igara.

Nakon Mediteranskih igara imali smo nekoliko slobodnih dana koje smo iskoristili da istražimo Tarragonu i okolne gradove, a onda je na red došla konačna evaluacija i kraj našeg EVS projekta. Tek tada smo shvatili koliko smo se povezali tokom ovih mjeseci - postali smo prava velika porodica! Tijekom cijelog projekta podržavali smo se i pomagali jedni drugima, rješavali razne probleme koji su se pojavili tijekom Igara, proveli smo sedam dana na zajedničkom kempiranju na Mediteranskoj obali, proslavili pet rođendana i praznik dočeka ljeta San Juan. Bilo je puno oproštajnih suza, ali ovo definitivno nije kraj! Ostali smo u kontaktu putem društvenih mreža i već se dogovaramo za nove susrete!

Sudjelovanje u ovom EVS projektu mnogo me promijenilo kao osobu - postala sam tolerantnija, fleksibilnija, razmišljam drugačije o problemima i kako ih riješiti, lakše komuniciram sa strancima... Sigurna sam da je ovo važna odskočna daska za moj dalji napredak.

KATARINA

Zdravo, moje ime je Kasia, imam 19 godina i dolazim iz Poljske. Ove godine sam završila srednju školu i odlučila sam da sudjelujem u nevladinom volonterskom projektu iz organizacije “Ujedinjena društva Balkana”. Ja radim u “Balkan Hotspotu” koji je novinarski medijski ESC projekat.

Prije 2 godine učestvovala sam u neformalnoj edukaciji u Poraju, Poljska. Radilo se o programu razmjene mladih ljudi iz Barcelone i Osijeka, Hrvatska. To je bila odlična prilika koja mi se pružila zahvaljujući mojoj profesorici engleskog jezika. Ona me je natjerala da probam nešto novo i nepoznato, mislim da je znala da će mi se stvarno isplatiti. Tema programa je bila “Činjenice – borba protiv neznanja” i najviše smo se bazirali na novinarstvo i razvoj medija, pismenost medija, kako uočiti lažne vijesti i kako zabraniti našem mozgu da koristi skraćenice. U pitanju je bila samo jedna sedmica, ali bila je veoma intenzivna. Iako su radionice trajale po 8 sati dnevno, nije nam smetalo jer je sve bilo super zanimljivo. Nismo samo sjedili i slušali. Svaki dan pristupali su nam na više načina, gdje smo mogli da vidimo šta nama više odgovara i šta je najkorisnije.

Naučila sam mnogo važnih i korisnih stvari. Kada sudjeluješ u radionici, tvoj mozak počinje da shvata mnoge realnosti. Bukvalno, prestaješ biti ignorantan. Kada provodiš vrijeme sa mladim, ambicioznim ljudima, to je odličan način da dobiješ inspiraciju. Mislim da je ovo najkorisniji način edukacije.

Ovo iskustvo mi je pomoglo da steknem prijatelje po cijelom svijetu. Većina nas je i dalje u kontaktu, čak i posjećujemo jedni druge. Kada se mnogo mladih, inspirativnih ljudi okupi tada ideje same naviru. Drago mi je da mogu raditi s njima, jer svako od nas je nekog drugoga naučio neku novu stvar.

Tada sam imala samo 17 godina, ali mi je projekat zaista puno pomogao. Postala sam još otvorenija osoba, dobila sam veću želju za znanjem i postala svjesna svjetskih problema. Sada, kada radim u novinarstvu, imam privilegiju da znam kako mediji zaista funkcionišu. Iako sam još uvijek mlada osoba ne osjećam da u znanju zaostajem za starijim kolegama. Zato mislim da je neformalno učenje najbolji način da zaista dijeliš i primaš znanje.

Već sam bila veoma otvorena osoba jer volim da učim o novim stvarima, ali za mene najbolji način da prihvatimo informaciju je kroz kreativne puteve, jer ja sebe vidim više kao "umjetnika", pošto je ponekad osnovnoškolsko obrazovanje predosadno ili jednostavno iscrpljujuće za mene. Nakon što sam se vratila sa programa razmjene mladih, moji profesori su mogli primijetiti da sam puna energije. Samo sam željela da podijelim znanje sa drugim studentima, da ugradim više radosti i energije u njih. Mislim da je to bit edukacije. Volontiranje i razmjene mladih su odlični načini za sticanje znanja. Teško se odlučiti koji način je bolji, ali na mene utiču na drugačije načine. Sada živim sa više od 20 ljudi, i pored toga što učim iz moga programa, učim svaki dan od ljudi oko mene. To su kao multifakultetski časovi svaki dan. Veoma sam zahvalna jer su mi dali priliku da otkrijem svoju pravu strast i ambiciju.

Po mom mišljenju, svako bi trebao da sudjeluje u nekoj vrsti neformalnog učenja barem jednom u životu. Pogotovo ako neko nije naklonjen učenju. Ova stvar ti pomaže da dotakneš razne aspekte edukacije, tjera te da radiš sa svojim mogućnostima i snagom. Ti zapravo znaš više nego što si svjestan, ono ti samo pokaže za šta si sve sposoban.

U ZEMLJI

ČOKOLADNIH TARTUFA

Nakon velikog EVS-a u Španiji i svih divnih poznanstava i uspomena koje je sa sobom ponijela, Katica Nišavić nastavila je potragu za projektima.

Čak i dok proučavam ideje velikog ESC projekta, nevjerovatno sam bila privučena, što se pokazalo upornom motivacijom dok sam ispunjavala gomilu različitih prijava, ažurirala životopise, iznova i iznova pisala motivaciona pisma ... Nije bilo odustajanja, jer sam znala da postoji negdje poseban projekt koji čeka samo na mene.

A onda se dogodila Belgija. Otvorena pozivnica za fotografa u umjetničkoj rezidenciji dvadeset kilometara južno od Brisela. Destelheide- Hanenbos, oaza za belgijske umjetnike, okružena šumama i bajkovitim kućicama od medenjaka. Nakon što je portofolio poslan, slijedile su faze čekanja i grickanja kože, zatim skype intervjui, a onda je službeno bilo da sam ja izabrana među stotinama prijavljenih! Proces viđenja je završen, koferi spakovani i već krajem januara započela sam svoju ESC avanturu u gradu Dworp, nedaleko od Brisela.

Destelheide je umjetnička rezidencija pod vlasništvom Flaminske vlade, osnovana 1971. godine. Jedna od lidera koja je obezbijedila umjetničku edukaciju za rad i školske grupe mladih ljudi, i u isto vrijeme inspirativno okruženje i utočište za umjetnike. Kompleks je broj zgrada ubrajajući različite prostorije; od sale za koncerte, teatra, muzičkog studija, foto sobu, kiparske sale, kancelarije i slično.

Jas am dio komunikacijskog tima, što znači da je moj glavni zadatak fotografija (i video) koji dokumentira rad umjetnika koji dolaze u našu rezidenciju, zatim dizajn (plakati, časopisi, flajeri, edukativne mape), uređivanje bloga, organizacija umjetničkih tura, rad na ličnom umjetničkom projektu, sudjelovanje u drugim projektima poput Međunarodnog kluba, Ljetne akademije (sedmodnevni program umjetničkih studija koji će se organizirati u julu) itd., itd.

Sama prilika da upoznam slikare, glumce, muzičare, dizajnere, da naučim više o njihovom radu i životu, neprestano u meni budi nevjerovatnu inspiraciju koju želim izraziti fotografijom.

KATICA

Počinjem od početka. Moje ime je KERİM i imam 21 godinu, rođen sam u Izmiru. Igrao sam košarku 11 godina, 6 godina amaterski i 5 godina pola profesionalno, a sada studiram na Pomorskom fakultetu. Diplomiram ove godine i tako sam uzbuđena što sam diplomirao online :) Moje iskustvo neformalnog učenja započelo je s Aiesecom. Odlučio sam da se pridružim aiesecu 11. novembra i prijavio sam se za globalni program volontiranja od 23. januara do 28. februara. Moj opis posla je bio podučavanje engleskog jezika djeci. Neki od mojih prijatelja su to preporučili, ali naravno, čuo sam i neke druge komentare koji nisu dobri. Ali rekao sam da bih trebao pokušati da imam povjerenja u sebe. Na početku sam bio

pomalo zabrinut, ali sve je prošlo u najboljem redu. Cilj mi je bio da se upoznam i testiram i konačno jesam. Naravno da sam stekao, daleko od vaše porodice, sam i hiljadama kilometara od mog rodnog grada, to je stvarni život. Kad se program završi i kad se vratim u svoju zemlju, rekao sam da mogu živjeti sam, mogu putovati sam, sada mogu kuhati kad zatreba, ta iskustva su mi važnija od većine stvari. Vidio sam da mogu živjeti u različitim kulturama i zbog toga sada radim planove za karijeru u inostranstvu i različitim kulturama. Isprva je naša grupa imala lokalnog vođu, nakon jednonedeljnog lokalnog vođe rekao mi je da Kerime, od sada ne moram dolaziti ovamo, možeš se držati lekcija i prezentacija, što znači da sam se nakon jedne sedmice prilagodio okruženju postao vođa, ovo je novi razvoj za mene imam leaderske kvalitete i ako želim mogu postati vođa. Sve se dogodilo spontano kao korak po korak, vođe grupa su me pokupili sa aerodroma i priča je započela. Po mom mišljenju, to ne mora biti savršen program, jer neke probleme morate sami riješiti ako možete naučiti kako riješiti probleme u životu. To znači da nakon toga vaš život može biti savršen ili možete učiniti nešto da vaš život bude savršen.

Postao sam i učenik i učitelj. Kao rezultat toga naučio sam kako čekati da vidim rezultate, a to je rezultat namjernog napora.

Budući da sam bio dio tog iskustva, ne samo da sam se usrećio, već sam osjećao i kao da sam toj djeci pomogao da svijet vide u većem prozoru, pomogao im je da imaju veće snove, svjetliju budućnost...

Pomoću ove mogućnosti neformalnog učenja saznao sam da se na svijetu događa toliko mnogo većih stvari i ako nešto ne možemo učiniti, ko će to učiniti?

Nova iskustva na novim mjestima, samo vi, Bog i stranci. Trebali biste probati nešto novo!

KERIM

Moje ime je Klajdi Priska. Završio sam studij za informatičkog naučnika, i imam diplome na nekoliko stručnih kurseva iz ekonomije i političkih nauka. Dio mog obrazovanja također je niz sredstava neformalnog učenja u programu Erasmus +, zajedno s međunarodnim seminarima i konferencijama.

Ranije sam radio u albanskom parlamentu u saradnji sa NDI, pomažući poslanicima u administrativnom i javnom radu. Radio sam kao moderator za više fondacija, uključujući agencije UN-a, i pomagao u projektima u dijelu međunarodnih fondacija. Bio sam dio grupa za kreiranje politika u zapošljavanju i obrazovanju mladih i djelovao kao koordinator za vanjske poslove na albanskim političkim forumima za mlade.

Učestvovao sam u brojnim procesima izgradnje kapaciteta (obuke i održavanje radionica širom Evrope). Kontinuirano sam volontirao u civilnom društvu i surađivao s organizacijama civilnog društva kako bih promovirao njihove aktivnosti na povećanju angažmana i osnaživanja mladih, socijalnoj sigurnosti i, između ostalog, boljem obrazovnom sistemu i inkluzivnom tržištu rada.

Trenutno radim kao službenik za politiku i zastupanje u Nacionalnom kongresu mladih Albanije, organizujem i prisustvujem sastancima zainteresovanih strana, dokumentujem i pratim važne akcije i odluke sa sastanaka, razvijam projektne strategije i poduzimam projektne zadatke prema potrebi. Rad je u svakom trenutku usklađen s ličnim, nacionalnim i evropskim vrijednostima.

Osjećam ogromnu zahvalnost što mogu sudjelovati u brojnim aktivnostima neformalnog obrazovanja, koje uključuju sudjelovanje na seminarima i treninzima za različite teme, uključujući ljudska prava, govor mržnje, medijsku pismenost, alate i sredstva na mreži, i između ostalog kroz demokratiju, uglavnom kroz mobilnosti Erasmus + programa, ali pozvani i u drugim međunarodnim prilikama za takva iskustva. Ipak, okruženje stvoreno u Erasmus + mobilnostima jedinstveno je, izvanredno i uvijek se radujem ukoliko se ukaže nova prilika.

Uvijek sam htjeo istraživati druge kulture, mišljenja, jezike, i u isto vrijeme da htranim svoj apetit novim znanjem.

Tokom sudjelovanja u ovim aktivnostima nisam iskusio ništa niže od toga.

Sve se činilo da ispunjava moje želje i očekivanja.

Ponosan sam što mogu reći da sam stekao sjajne prijatelje širom Evrope, razgovaramo i brinemo jedni za druge. Pored znanja stekao sam šire razumijevanje i veću samosvijest, kao i socijalnu svijest. Mogao sam ostaviti po strani stereotipe iz prošlosti i raditi i surađivati na međuregionalnom i međunarodnom nivou, što podiže samopouzdanje, prkosi etiketama i otvara um budućim izgledima i mogućnostima.

Čvrsto vjerujem da je moje sudjelovanje i produbljivanje ne samo mog znanja, već i moje mreže, zbog ovih aktivnosti, bilo presudno i vitalno za odrednicu puta kojim sam krenuo i dužnost na kojoj trenutno služim. Vještine koje sam stekao i prave veze bile su presudne za pravi put u karijeri.

Vjerujem da su svaki put kad bih se vratio iz neke aktivnosti neformalnog učenja, ljudi mogli reći mojoj energiji, entuzijazmu i mojoj želji da naučim nove stvari, kao i primijeniti novostečeno znanje. U tom pogledu mislim da nije bilo teško prepoznati napredak koji sam postigao zahvaljujući neformalnom učenju jer je to bio pravi poticaj za vidljivo samopoboljšanje i povećanu efikasnost.

Kako izuzetno cijenim Erasmus dio i uzimajući u obzir neizmjerne mogućnosti koje on pruža, predložio bih sudjelovanje u ovim mobilnostima, seminarima, treninzima, kulturnim razmjenama mladih ili Europskom korpusu solidarnosti. Predložio bih Erasmus +, jer je to do sada konsolidirani program, koji se dokazao tokom proteklih godina i decenija kao jedan od glavnih stupova uspješnog i jedinstvenog evropskog kontinenta.

Vjerujem da opstanak i uspjeh naših društava stoji u rukama pripremljenih i obrazovanih na bilo koji način mogućih mladih pojedinaca. Stoga bih rekao svojim mladim kolegama, da ako vam se ukaže prilika ili ako je potražite, skočite na taj brod, jer nije u pitanju samo vaš lični put već i cijelo društvo, i istovremeno ćete se moći i zabaviti.

KLAJDI

Ja sam Kostandin Feshti, osamnaesto godišnji učenik u srednjoj školi, također sam TV/radio voditelj i novinar. Radio sam četiri godine za Albanske medije, tri godine od kako sam se priključio Nacionalnoj televiziji Albanije, prvo kao radio voditelj, kasnije kao TV voditelj i novinar. Bio sam na razmjeni u Novembru 2019. godine cijelu sedmicu.

Aktivnosti su se održavale u Bansku, Bulgariji. Tema projekta je bila o mogućnostima mladih ljudi iz Evrope i sa Balkana kada je riječ o zapošljavanju i edukaciji i kako mi mladi ljudi možemo poboljšati situaciju.

Htio sam sudjelovati, jer smatram da je vrlo važno biti prisutan u projektima koji vas stavljaju pred kulture kojima se ranije niste bavili i koji također imaju temu vrlo blisku vama i budućnosti mladih, ne samo u u vašoj zemlji, ali na regionalnom nivou, posebno s temama za raspravu poput zapošljavanja i obrazovanja.

Definitivno. Ne samo znanje, također sam stekao mogućnost da mogu vidjeti tuđe stavove. Moći razumjeti više i slušati ne da biste odgovorili, već da

svoja mišljenja povežete s nečijim drugim, kako biste još bolje razumjeli situaciju. Provođenje vremena s ljudima koji potiču iz drugog porijekla od vašeg, dovodi vas u poziciju da se naučite uklopiti i zainteresirate za više informacija o svojim susjednim zemljama.

Pomoglo mi je da se više socijaliziram, I kao što rekoh, da više razumijem, postao sam više fleksibilan da se postavim na tuđe mjesto, da bi mogao razmišljati o boljim rješenjima zavisno o problem I situaciji. Također, budući da ste dio medijskog svijeta, uvijek morate biti u toku s različitim kulturama, tradicijama, ljudima, čini vas više okretnijim.

Ne baš, nije bilo tako teško i što se tiče utjecaja koji je imao na moje učitelje i prijatelje kojima sam pričao o razmjeni mladih, svi su je jako cijenili, ne samo na ličnom nivou, već i zbog sama aktivnost i način na koji je organizovana i činjenica da je imala učesnike iz većine zemalja Balkana. Jedna stvar koja ih je učinila još posebnijom bila je tema projekta i njegov razvoj tijekom dana
Budući da sam bio dio razmjene mladih, preporučio bih je 10 od 10, ali i treninga s organizaci-

jama, nakon školskih aktivnosti i sastanaka, na mreži i fizički, smatram da su to svi sjajni načini za mlade, ali ne samo, da educiraju se za različite predmete koji se odnose na svakodnevni život i veća pitanja.

To je jedan od najučinkovitijih načina da se educirate i budete u toku, učite dok se zabavljate i razumijete problem/situaciju stavljajući ga usred njega. Osim toga, to je sjajan način da upoznate nove ljude i uspostavite veze koje će vam jednog dana možda zatrebati, bilo iz zabave, ali i zbog posla. Uvijek se žalimo na činjenicu kako bismo željeli da nam budu dostupni neformalniji načini učenja, tako da ovdje imate priliku biti dio njih i poboljšati svoje znanje i vještine.

KOSTANDIN

Moje ime je Leja i studiram socijalni rad. Otkad se sjećam, sudjelovala sam u mnogim različitim aktivnostima s ciljem pomaganja ljudima. Sviđa mi se sve što je povezano s mladima i uvijek želim naučiti više. Posebno me zanimaju pitanja s kojima se naše društvo bavi: migranti, izbjeglice, manjine... Sudjelovala sam u ljetnim kampovima, koje su organizirale različite nevladine organizacije. Do danas volontiram u DRPNM; prije nego što sam takođe volontirala u lokalnom vrtiću. Kad sam bila mlada, trenirala sam rukomet i bila mažoretkinja. U protekle dvije godine sudjelovala sam u tri međunarodna Erasmus + projekta. Teme su bile ljudska prava, kulturna inteligencija i inkluzija mladih. Moje aktivnosti neformalnog obrazovanja (NFE) se nastavljaju - trenutno studiram u Njemačkoj i pohađam kurs njemačkog jezika.

Odučila sam se upisati na sve te kurseve jer sam željela znati više o određenim temama, željela sam upoznati nove ljude i poznavati druge kulture. Također, uvijek sam bila znatiželjna prema tuđem mišljenju i drugačijim pogledima. Znanje nije jedino što sam stekla; Pored upoznavanja ljudi i učenja o različitim kulturama, iskusila sam mnoge stvari i putovala po Evropi. Kada radite ove aktivnosti, možete biti s različitim ljudima koji vam mogu pomoći da odrastete kao osoba. Oni vam pomažu da oblikujete vrijednosti (tolerancija, solidarnost, timski rad, suradnja itd.), A time vam pomažu da postanete najbolja verzija sebe. Za mene je bilo presudno postati volonter u DRPDNM jer sam tamo shvatila šta želim studirati. Odabrala sam socijalni rad i to je bila ispravna odluka jer me rad s mladima raduje. Dio mog DRPDNM iskustva bio je i Erasmus + trening u Bugarskoj, gdje sam se prvi put zaista susrela sa temom ljudskih prava. Naučila sam da

uvijek postoji nešto što je namijenjeno nama i ne žalim ni za jednim izborom koji sam donijela. Ti izbori stvorili su put kojim moj život vodi, put koji stvarno volim!

U početku niste sigurni da li vam zaista treba određeno znanje, ali kasnije shvatite njegovu važnost. Nakon nekog vremena shvatite i da prethodne aktivnosti grade vašu ličnost. U prošlosti nisam znala kako ću iskoristiti stečeno znanje, ali NFE se pokazao izuzetno korisnim. Mogu podijeliti svoja iskustva s drugim ljudima, mojim se nastavnicima sviđa činjenica da učenici ne uče samo iz knjiga već i znanje dobivaju iz različitih aktivnosti. NFE je različit za svakoga jer svi različito osjećamo i razmišljamo o istoj stvari. Da moram nekome savjetovati koji neformalni kurs da upiše, rekala bih sport i fizičke aktivnosti, jer je važno biti aktivan. Takođe se pridružite aktivnostima koje se odnose na društveni život i životni stil. Dobro je učiti o odnosima i vrijednostima. I naravno, pridružite se nečemu što vas zaista zanima. Najbolji osjećaj je kada produbite znanje o nečemu s čime volite raditi.

NFE je nešto što odaberete. Nije obavezno, to je samo vaša želja i interes. Iskoristite svaku priliku da učestvujete i učinite to. Ponekad je teško izaći iz zone komfora, ali bez izlaska iz nje ne možete iskusiti ono što vam spoljni svijet priprema. Uz NFE stičete mnogo više od samog znanja. Toliko je stvari na koje sada ne obraćate pažnju, ali jednog dana trebat će vam to znanje. Toliko je mogućnosti i prilika koje vas čekaju i zahvalna sam što sam sudjelovala u svim ovim aktivnostima. Na vama je da odlučite šta želite u životu, ali nikada ne zaboravite: sve dok živimo, uvijek učimo. Ne možete izbjeći procese učenja, ali uvijek možete iskoristiti priliku i pokušati je iskoristiti.

LEJA

Lindita Rexhepi dolazi iz Kumanova i trenutno živi u Luksemburgu. U ovom trenutku radi kao slobodna trenerica i kao savjetnica. Njeno iskustvo prvenstveno se zasniva na razvoju nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija, a takođe ima i master studije iz izgradnje mira i žena.

Lindita se bavila NFE aktivnostima sa 14 godina kada je krenula u srednju školu. Učestvovala je u mnogim aktivnostima, od lokalnih radionica do nacionalnih treninga, gdje je tema uglavnom bila izgradnja mira koja se događala u sjevernoj Makedoniji. Kasnije se bavila evropskim projektima i aktivnostima. Kasnije joj strast raste pohađanjem treninga i razmjena, pa se uključila u pisanje projekata, njihovo koordiniranje i nuđenje mogućnosti mira za druge mlade ljude.

Odlučila je biti dio radionica i drugih NFE aktivnosti jer su je angažirali tijekom ljetnih pauza, učila je i stekla nova prijateljstva, a želja da bude dio ovih događaja sve je više rasla. Te aktivnosti su bile nešto što je nastavila tokom studija i nastavile su biti dio njene karijere.

Znanje je bila jedna stvar koju je stekla, ali ona također misli da joj je to proširilo perspektivu o tome kako ona vidi svijet i okolinu oko sebe. Također joj je proširio vještine kako raditi u multikulturalnom okruženju, interkulturalno razumijevanje i pomogao joj je u oblikovanju identiteta. NFE je utjecao na Linditu u većoj mjeri odabirom karijere i diplomom, utjecao je na vrstu poslova kojima se bavila. Rad s Centrom za interkulturalni dijalog dao joj je puno osnaživanja i vještina koje ne bi stekla

u drugom okruženju. Osjeća se sretno što je imala priliku eksperimentirati, uspjeti ili nadograditi taj uspjeh. Smatra da, ako ne bi sudjelovala u NFE aktivnostima, ne bi bila osoba koja je trenutno.

Kada je riječ o prepoznavanju napretka NFL-a, Lindita misli da nije privukla toliko pažnje koliko je potrebna učiteljima ili ostalim članovima zajednice, ali imala je dovoljno sreće otkako su njezini poslodavci vidjeli i cijenili NFE, međutim to je međunarodni kontekst. Ona misli da u sjevernoj Makedoniji NFE nije dobio toliko priznanja i da je nivo svijesti i dalje nizak. U pogledu evaluacije, imala je povratne informacije od nastavnika da su srednjoškolci koji su učestvovali u NFE radionicama i sesijama u našem omladinskom centru MultiKulti, bili otvoreniji i angažovaniji u učionicama.

Lindita sugerira da svaka mlada osoba sudjeluje u bilo kojoj vrsti NFE-a koju može dobiti, ali želi naglasiti važnost europskih projekata i europsku perspektivu, jer su tu njezini lični stereotipi i predrasude dovedeni u pitanje, naučila je o različitim kulturama ili je imala njeno prvo iskustvo putovanje sama u Evropsku zemlju. Također savjetuje mladim ljudima da ćete s NFL-om doći tamo gdje želite biti, to je putovanje, a koliko ćete od njega dobiti, ovisi o vama, nema određenog ograničenja, tako da možete istražiti svoj potencijal i nadograditi putovanje koje želite uzeti.

LINDITA

Ja sam Marco Meloni iz Cagliarija na Sardiniji. Ukratko, istraživač sam i radoznao sam za mnoge teme i znanja. Trenutno sam doktorat kandidat za demokratiju u XXI vijeku u Centru za društvene studije (CES), povezanom sa Univerzitetom u Coimbri (Portugal), sa terenskim aktivnostima u Madridu i Londonu. Moj istraživački interes fokusira se na učešće javnosti i unutarstranačku demokratiju. Diplomirao sam na Univerzitetu u Cagliariju 2015. godine, magistrirajući upravljanje i globalnu politiku. Tokom svoje profesionalne karijere radim kao menadžer projekata i trener u nekoliko projekata koje finansira Europska unija, u okviru programa Erasmus +, Mladi u akciji, Leonardo i Europa za građane, te u projektima na lokalnom nivou, uglavnom na obrazovanju i gamifikacija za demokratiju, participaciju i inkluziju. Od svoje 16. godine moj put obuke - i ljudski i profesionalni - uglavnom se hrani iskustvima neformalnog obrazovanja. Od prve razmjene mladih 2006. godine u Rusiji (Pavlovsky Posad, nadomak Moskve), nikada nisam prestao: uslijedili su kursevi obuke, aktivnosti izgradnje partnera, Leonardo projekti, mnoge lokalne aktivnosti i druge. Svako od ovih iskustava, od najkraćeg do najizazovnijeg, podržalo je udruženje TDM 2000, koje je za mene postalo zajednica koja uči, kao i tokom godina porodica. Među njima sam 2014. godine obavio svoju Europsku volontersku službu (prateću Europskog korpusa solidarnosti) u Rosariju u Argentini. Svaki od ovih projekata i inicijativa bio mi je važan, ali ovaj

posljednji mi je sigurno promijenio život. Ovo možda zvuči kao floskula, ali je definitivno tačno. Tamo sam otkrio svoja istraživačka interesovanja i vidio kako raste moja strast prema određenim temama, što me potom ohrabrilo da započnem svoju akademsku karijeru (postdiplomski studij) i nastavim ih dalje. Vjerovatno bi to bilo dovoljno da bih stekao predstavu o ulozi koju je za mene igralo neformalno obra-

zovanje. Međutim, stručnost, znanje (a) i transverzalne (ili meke) vještine stečene i razvijene prevazilaze ono što moj CV sadrži ili priču o jednom trenutku. Sve ovo tokom godina pomoglo mi je da se suočim sa situacijama i izborima, da komuniciram s ostalima, da se znam predstaviti, nastupiti na poslu i - zašto ne bih znao - kako se ponašati ispred pive ili kafe s bilo kim. Iako su i dalje potrebna dublja formalna priznanja ovog sektora obuke, razna moja iskustva iz neformalnog obrazovanja igrala su važnu ulogu u mom radu i siguran sam da će i u budućnosti. Čak i kada se ne spominju u pozivu za posao, često su izuzetno korisni u procesima odabira, kao i tokom radnih aktivnosti, posebno u timu.

Moj žarki prijedlog za sve je da sudjelujete što je više moguće u neformalnim obrazovnim aktivnostima, u različitim fazama života. Uložimo vaše vrijeme u jedan ili više dugoročnih projekata i pokušajmo biti konstantni i marljivi u kratkim projektima. Neformalno obrazovanje nikad ne prestaje, ostanite mladi.

MARCO

Zovem se Mateja i mlada sam žena koja se jako divi svijetu. Ne postoji ništa što me ne zanima - od kuhanja, muzike, slikanja, pa čak i otkrivanja skrivenih kvadrata ove planete. Radim u porodičnom preduzeću, a paralelno s tim tek sam započela drugu godinu studija psihoterapije. Moram priznati da život trenutno ne može biti bolji i vjerujem da kada učimo o ljudskoj prirodi, učimo i o sebi kao pojedincima. Ovi neprekidni uvidi uvijek me podsjećaju da moramo naučiti i otkriti sebe do kraja, inače nikada nećemo biti blizu spoznaje svoje istinske ljepote. Žena sam sa puno interesa, ali da bih isprobala sve ove stvari, morala sam se puno puta izgurati iz zone komfora i “pogledati iza ugla” da vidim ima li još nešto. Osnove poput školovanja, moći pohađati univerzitet ovdje u Sloveniji (besplatno) daju se svima, ali ako želite više i budete bolji, stvari morate uzeti u svoje ruke. Kad sam krenula u školu, mnoge su me stvari zadivile. Odmah sam postala dio različitih aktivnosti koje je škola nudila: dječji hor, dodatni časovi engleskog jezika, likovne umjetnosti... Svake godine koja mi je prolazila postajala sam sve dosadnija i nisam mogala sakriti svoje nezadovoljstvo. Prihvatiti školske aktivnosti kao jedinu mogućnost za mene nije bilo moguće. Sada, kad razmišljam o svom nestrpljenju i kako sam htjela sve raditi istovremeno, zauvijek sam zahvalna roditeljima na njihovom mirnom i ozbiljnom vođenju. Pomogli su mi da se u to vrijeme pobrinem za jedan interes i da ostanem predna dok ga ne završim. Da nije bilo njih, ne znam bih li ikad naučila kako biti dovoljno tvrdoglava da započnem i završim sve što sam odlučila. Tako sam dobila priliku da učestvujem u neformalnom obrazovanju (NFE). Naučila sam plesati, uživala sam pohađati razne sportske satove, časove klavira i gitare. Prošle godine sam takođe učestvovala u raznim Erasmus + projektima, a takođe sam ponovo obukla svoje plesne cipele jer me put učenja vodio do salse. U posljednje dvije godine započela sam s volontiranjem u neprofitnim organizacijama, jer želim učiti i pomagati na različitim poljima, kao što su zaštita okoliša, migranti, izbjeglice, važnost očuvanja kulturne baštine itd. Volontirati sam počela jer sam imala veliki unutrašnji poriv da otkrijem ko sam ja kao osoba i gdje na ovoj Zemlji pripadam.

Vremenom, dok sam pokušavala da pronađem sebe, naučila sam mnogo o NFE i onome što on može ponuditi osobi.

Naučite stvari koje vam formalno obrazovanje ne daje. Učenje je efikasnije, a NFE takođe ističe da je čovjek društveno biće. Još jednu stvar u vezi sa NFE bih istakla. Smatram da je to presudno! Prisiljeni ste razmišljati svojom glavom. Uz NFE možete naučiti više, razviti kompetencije koje inače ne biste. Moram reći da me sve što mi se dogodilo i sve što sam odlučila učiniti dovelo do toga gdje sam danas i do otkrića ko sam i ko želim biti. NFE mi je pružio priliku da „okusim“ svijet drugačije. Sva iskustva koja sam stekla s tim pomažu mi da odlučim na što se želim usredotočiti i sasvim slučajno sam otkrila psihoterapiju. U početku je to bilo zanimljivo i tajanstveno područje o kojem nisam znala ništa, ali s vremenom sam ga sve više zavoljela. Kada sam birala svoj profesionalni put, NFE je igrao važnu ulogu, ali sam otkrila njegova čuda i važnost mnogo prije. Čak iako sam mislila da radim časove NFE-a za sebe, priznajem da mi je to dalo osnovu vještina koje formalno obrazovanje nije. Znanje koje sam stekla u NFE-u pomaže mi gdje god idem. To mi je dalo napredak u školi, jer sam dosadnije znanje koje smo morali naučiti vidila na zanimljiviji način. Muzika, ples i sport pomogli su mi da pronađem kreativne načine za brže i efikasnije suočavanje i rješavanje problema. Ne smijem zaboraviti da mi je to pomoglo da steknem mnoge socijalne vještine. Takođe, kada ste u kontaktu s različitim vrstama ljudi, naučite biti strpljivi i prihvatiti kritiku, različite ideje i prijedloge. U osnovi, uzeti sve u obzir. Sad kad sam na univerzitetu, ne znači da su moji NFE dani završeni. Upravo suprotno. Mislim da NFE nikad nije gotov, već je doživotan. Iskoristim svaku priliku koju dobijem. Naravno, to također izgleda dobro u mom životopisu i vjerujem da će mi svi moji NFE kursevi i lekcije pomoći da nađem bolji posao. Ali otkrivanje života i njegove ljepote je moj glavni cilj i nadam

se da će dugo ostati moj primarni cilj. Teme, poput zaštite okoliša, još uvijek su na mom popisu za detaljno otkrivanje, ali sada osjećam da želim sav svoj fokus staviti u međuljudske odnose. NFE je više od pukog učenja podataka.

Trenirate svoj nastup, surađujete s drugima i upoznajete nove horizonte koje inače nikada ne biste otkrili. Pomaže vam da se pronađete kao osoba i da odaberete stvari koje će vam učiniti život punim. Najbolji savjet koji možete dati drugima je da budete u pokretu i da se uvijek izgurate iz zone komfora. Znam da je teško i zatrašujuće, ali kada prijedete dalje od svoje nesigurnosti, vidite da ste jedina prava prepreka vi. Dakle, zagrlite se i iskoristite dan.

Milena sudjeluje u volonterskom projektu u Malagi u okviru programa EU European Solidarity Corps, a mi dijelimo njezinu priču i iskustvo.

“**K**ada svoje misli i želje usmjerite na društveno korisne aktivnosti i dodate im potrebu da djeluju na širem nivou, imate priliku volontirati u programima ESC-a (Europskog korpusa solidarnosti). Tako je započeo moj angažman na projektu i dalje se nastavlja, a uz spomenutu želju potrebna je dobra lokalna organizacija koja priprema, šalje i ostavlja volontere organizaciji zaduženoj za projekat sa sjedištem u nekoj od europskih zemalja, a zahvaljujući takvoj organizaciji, pronašla sam se zvuči kao reklama, jer jeste, ali kao i bilo kojem mjestu na svijetu, ovom egzotičnom gradu trebaju ljudi voljni da učestvuju u misiji širenja obrazovanja. Tačnije, projekat se zove “Promicanje integracije i probijanje barijera“, a ostvaruje se radom u školi, gdje se moja uloga volontera ostvaruje pomažući i radeći zajedno sa nastavnicima, posebno na časovima engleskog jezika. Moći podučavati djecu do 12 godina velik je izazov, ali i neopisivo zadovoljstvo. Međutim, pokušat ću to opisati u nekoliko riječi, jer nakon svakog doprinosa ostaje onaj osjećaj zasluge za nečiji napredak, odnosno osjećaj koji vam može dati sudjelovanje u ovom projektu i to je najljepši oblik plaće. Iako sam bila svjesna važnosti obrazovanja, kao i uloge onih koji ga prenose, nisam bila u potpunosti svjesna truda uloženog s druge strane učionice, odnosno iza stolica. Onog trenutka kada postanete svjesni činjenice da ste jedina veza između znanja i djeteta koje rođenjem to znanje zaslužuje i treba, stvara osjećaj odgovornosti i veliku motivaciju da mu ga prenese. Jer ko garantuje da će student dobiti alternativni način učenja, ako propustite priliku da mu objasnite materijal predviđen za tu lekciju. Budući da se nikada nisam planirala baviti ovim poslom, ali vođena željom da izravno utječem na razvoj ljudskih prava, dobila sam priliku da to učinim kroz obrazovanje, presretana sam što su najmlađi uključeni u moj rad i što može doprinijeti najranijim fazama izgradnje društva koje poštuje ljudska prava. Čak se i tako lijep osjećaj ne može mjeriti sa užitkom koji osjećate kada dijete savlada ono što ga učite i kad znate da će mu to biti korisno u životu. Za one koji se bave ovim poslom ovaj osjećaj je vjerojatno dobro poznat, a za mene je nešto potpuno novo i iznenađujuće ugodno.

Ohrabruje i to što znate kako učestvovati u nastavi jezika, koju svjetska zajednica koristi pri postizanju i ostvarivanju svih važnih sporazuma, zbog čega se očekuje da buduće generacije budu spremne u tom pogledu. Na taj se način zaista prekidaju jezičke barijere i djeca se u komunikaciji sa strancima suočavaju s razlikama i prihvataju ideju povezanosti naroda. Umjesto toga, ljepota ovog projekta tu ne završava. Pored ovih aktivnosti, dobila sam priliku da učestvujem u pripremi aktivnosti za organizaciju koja me je ugostila na projektu, a koja je zadužena za organizaciju zabavnih događaja za decu i starije osobe. Zadaci na kojima sam imala priliku da izrazim kreativnost, opet u čast ranjivih grupa u društvu.

Kroz sve ove aktivnosti postepeno poboljšavate svoj španski jezik, što je najbolje postići u komunikaciji sa studentima, tokom razmjene znanja, a ovaj projekat nudi i besplatni kurs na mreži. Najbrži svjetski jezik, kako ga opisuju, dodatno je brži u ovom dijelu Andaluzije, tako da možete očekivati napredni nivo španskog nakon završetka projekta. Okruženje je motivirajuće za učenje jezika, jer se stanovnici ovog dijela zemlje ne mogu pohvaliti dobrim znanjem engleskog jezika, pa je na nama da se prilagodimo, u čemu vidim veliku prednost. Uz to, okoliš je izuzetno dobro očuvan, a kvalitetu života najbolje opisuje svjež zrak s mora, čiste plaže i veliki broj zelenih površina, zbog čega su male šanse da se uživanje u ovom gradu može izbjeći i na ovom projektu. Visoka zastupljenost ESC projekata u Malagi i dobra povezanost volontera je još jedna prednost, a postoji mnogo prilika za posjet okolnim mjestima. Naravno, postavlja se pitanje od čega živjeti tokom projekta, ali ta je zabrinutost otklonjena s obzirom na to da programe ESC-a financira Europska komisija, koja pokriva troškove života, poštujući sve osnovne potrebe. Uključeni su troškovi smještaja i mjesečna naknada od koje možete živjeti sasvim pristojno.

Zvuči kao da posao u ovakvim okolnostima ne može teško pasti?

Tačno, a nebrojene koristi koje ovaj projekat donosi mogu tome svjedočiti.”

MILENA

“Zdravo ljudi”, riječi kojima sam se predstavio ljudima iz 26 zemalja tokom kulturne večeri u Španiji, u tom malom gradu Tarragona. Ovim riječima vam se predstavljam. Zovem se Miloš, imam 24 godine i ovo je moje prvo iskustvo ove vrste. Moja velika želja bila je da se prijavim i učestvujem u ovom i sličnim projektima. To je postalo stvarnost, sportsko volontiranje, sport kojim se već dugo bavim, a sada u njemu sudjelujem i s druge strane.

Sam dolazak, euforija, putovanje ne mogu se lako opisati. Najvažnije je znati da sam imao veliku podršku ljudi iz ADP-Zida, a kada sam došao u Španiju, sjajnih ljudi i ljudi iz tima Association Mundus. Druženje sa oko 100 ljudi različitih kultura, nacija, religija i mišljenja nešto je što bih poželio svakom čovjeku na ovoj planeti.

Lično jako volim španski jezik i prvo pozitivno iznenađenje na projektu bilo je kad su mi rekli da imam cimera iz Venezuele, kažu - on govori samo španski.

Zatim dolaze dani upoznavanja i prethodno spomenuto kulturno veče, što je jedan od savršenih događaja na ovakvim projektima. Ples, pjesme, igre, pića, hrana, iz 26 zemalja, nezaboravno. Tada je započeo intenzivan, zanimljiv, koristan trening, koji je trajao 7 dana prije početka igara. Tokom ovog treninga, upoznavanje različitih ljudi, zemalja, običaja, upoznavanje i ukrštanje mišljenja, timski rad, su nešto što mene mijenja kao osobu, utiče na mnoge moje misli. A onda igre i sve što nose, odgovornost i rad s jedne strane, uživanje i ostvarenje snova s druge strane. Upoznavanje sa sportistima, podrška, druženje i sve to dok nas 100 volontera nismo napustili kompleks i krenuli u nezaboravan kamp pored plaže. Opet novo iskustvo, opet oduševljenje, pa čak i tuga pri napuštanju kampa.

Dolazi posljednja sedmica, ljudi se još više povezuju, uspostavljaju se kontakti, neki možda i za cijeli život. Prevladavaju emocije, sreća što smo sudjelovali u tako divnom projektu, tuga jer se rastajemo s ljudima s kojima smo dijelili život prethodnih mjesec dana.

I na kraju, povratak u našu zemlju, kao nove osobe, koja će biti vječno zahvalna na prilici, sa novim prijateljima, novim znanjem, novim mišljenjima. Sada, više nego ikad, nastavljam da radim na sebi, učestvujem i prijavljujem se za slične projekte, jer mogućnosti je bezbroj, a svakoj mladoj osobi bih to preporučio od srca. Uživajte, putujte, ostvarite svoje snove, živite ih!”

MILOS

Miloš Ristovski je iz Kumanova u sjevernoj Makedoniji, živi i radi u Briselu u Belgiji kao generalni sekretar Mladih evropskih federalista, gdje svakodnevno radi na zastupanju i projektima za veću integraciju u Evropsku uniju. Ranije je Miloš bio izvršni direktor Centra za interkulturalni dijalog.

Miloš je bio uključen u NFE aktivnosti od 15. godine i učestvovao je u raznim aktivnostima: od lokalnih radionica, međunarodnih aktivnosti do globalnih aktivnosti.

Takođe je angažiran kao trener / voditelj korištenjem NFE alata.

U vrijeme kada se Miloš počeo baviti NFE aktivnostima, srednja škola mu nije nudila dovoljno, a CID je obećavao zanimljive aktivnosti kao što su: upoznavanje novih ljudi, vježbanje engleskog jezika, međunarodni seminari, putovanja u inostranstvo, i što je najvažnije - aktivnosti u kojima mogao je učiniti nešto dobro za svoj grad.

Miloš vjeruje da je razvio znanje, vještine i stavove, kao što su: komunikacijske vještine, vještine djelotvornog rješavanja sukoba, menadžersko iskustvo timova od 5 do 25 godina koje i dalje koristi svakodnevno, kompetencije koje je stekao kursovima o komunikaciji i upravljanje sukobima.

Miloš misli da su mu lokalne i nacionalne aktivnosti pomogle da masovno krene svojim trenutnim putem, posebno dugoročni projekti, poput godišnjeg programa CID akademije za buduće lidere, i radionice u omladinskom centru MultiKulti koje su mu dale dug proces učenja i vežbanje. Kaže da su vještine koje je stekao tim aktivnostima one koje svakodnevno koristi u svom poslu.

Miloš se slaže da je teško dobiti priznanje nečijeg neformalnog obrazovanja, pogotovo kada morate razviti CV na jednoj

stranici, odradili ste više od 100 sati NFE aktivnosti, ali ih ne možete staviti u svoj CV, jer ne postoji formalno priznanje.

U Belgiji stvari stoje malo drugačije nego u sjevernoj Makedoniji, na primjer kada se prijavljujete za određeni posao, postoji potreba za fakultetskom diplomom, ekvivalentnim obrazovanjem ili radnim iskustvom. Na ovaj način mogu se izraziti vještine stečene neformalnim obrazovanjem, što je nešto što se ne može vidjeti u sjevernoj Makedoniji.

Miloš misli da su međunarodni seminari sjajni, ali radionice koje se održavaju na lokalnom i nacionalnom nivou su neophodne, jer tu najviše naučite.

Miloš čvrsto vjeruje da je neformalno obrazovanje korisno, ono razvija vještine i stavove o vašem znanju, ali misli da ono ne zamjenjuje formalno obrazovanje, već bi trebalo ići paralelno. Osoba koja zaista želi ulagati u svoje znanje treba proći oba procesa.

Jedna od Miloševih najuspješnijih priča bilo je osnivanje omladinskog centra MultiKulti, prvo u Kumanovu i širem regionu. Ove godine je deseta godišnjica omladinskog centra. Najdraži trenuci iz MultiKultija bili su mu nakon završenog projekta kada je trebao predstaviti rezultate projekta lokalnoj javnosti.

Moje ime je Nora i imam 26 godina, dolazim iz Sofije u Bugarskoj. Danju sam grafički dizajner, noću programer za video igre, majka zamorca tokom cijele godine.

Iako sam prije mnogo godina sudjelovala u aktivnostima neformalnog obrazovanja, koje su se uglavnom odnosile na vježbanje engleskog jezika, moje najnovije iskustvo bilo je putovanje u Latviju početkom 2020. godine, gdje su učesnici iz cijele Evrope naučili kako postati vođe grupa mladih zasnovan na novoj metodologiji Centra Marta. Odlučila sam se pridružiti programu obuke kroz Budućnost sada, dijelom i zbog želje da naučim više o sebi i još dublje čežnje da pružim mladim ljudima oko sebe bolju šansu da se snađu u mlađim godinama.

Iako se osjećam kao da sam stekala pristojnu količinu znanja o određenim temama vezanim za trening, neočekivani rezultat je bilo pojačano samopouzdanje. Obično nisam od onih koji svoje mišljenje guraju u razgovor, ali u posljednje vrijeme rijetko klonem kad želim da se moj glas čuje o temama zbog kojih sam snažno osjetljiva, bilo da je to jednakost, mentalno zdravlje, seksualno obrazovanje i slično. Još jedan pomalo neočekivani ishod bilo je apsolutno bajno prijateljstvo koje je procvjetalo tokom tog putovanja.

Danas mi je neformalno obrazovanje definitivno neophodno. Angažiranje pojedinca na ličnom nivou, to je prostor za prirodni rast, umjesto obavezne kompatibilnosti.

Moj profesionalni put i moje obrazovanje bili su posvećeni transformaciji sukoba, uglavnom onih koji proizlaze iz građanskih sukoba ili političkih ideologija. Slijedom toga, jedna od mojih najjačih osobina je mapiranje sukoba, uključujući njihov izvor, aktere i strukturu. Pored toga, imao sam priliku surađivati s OAS-om (Organizacijom američkih država) i Europskom unijom u više izbornih procesa koji se provode u raznim zemljama, uključujući Paragvaj, Afganistan, Pakistan, Ekvador, Kolumbiju, El Salvador i Haiti od 2014. , što me je također izložilo posebnostima različitih kultura kao međunarodnih organizacija. Vjerujem da iako je moć vlastitog glasa i sposobnost davanja ovog glasa jedno od temeljnih prava koja uživamo u demokratskim zemljama, snažna demokratska uprava je od suštinske važnosti za izgradnju solidnih društava. Posljednjih godina (2017.) fokusirao sam se na pitanja vezana za aktivni sukob i minska polja i trenutno sam u dvogodišnjoj misiji u Ukrajini, pri čemu Organizacija za evropsku sigurnost i saradnju (OSCE) ima ulogu posebnog promatrača. U toj ulozi, jedna od mojih najvažnijih funkcija je biti u mogućnosti da prenosim jasno, vertikalno i vodravno, ključne informacije za svakodnevni proces donošenja odluka. U tu svrhu prikupljam informacije putem lokalnih intervjuja i vizuelnih posmatranja i pripremam mjesečne izvještaje o sigurnosnoj situaciji u području intervencije o određenim incidentima slijedeći OSCE-ove smjernice o praćenju ljudskih prava, osnovnih sloboda i međunarodnih odnosa. Kao dio posla, moram njegovati i održavati konstruktivan odnos s lokalnim i regionalnim vlastima, predstavnicima manjina i vjerskih grupa, civilnim društvom i lokalnim stanovništvom.

Diplomirao sam međunarodne odnose (Univerzitet u Cagliariju, 2008-2011) i magistar mirovnih nauka “Međunarodna saradnja i posredovanje u sukobima” (Univerzitet u Pizi

2012-2014), sa studijem koje uključuje pravne instrumente za radno mjesto -konfliktno područje, projektni ciklus, geopolitika, antropologija i rod, kao i zakon o međunarodnoj saradnji. Takođe imam specijalnu obuku u neprijateljskim okruženjima, upravljanje kriznim situacijama civilnog stanovništva i pohađao sam kurseve za posmatranje izbora. Takođe sam imao priliku da radim sa manjinskim grupama i mladima na pitanjima vezanim za stvaranje i promociju interkulturalnog dijaloga, koristeći kreativne metode za transformaciju sukoba, migracija i unutrašnjih kretanja i međureligijskog dijaloga. Pohađani tečajevi.

- Trening EU za mlade u akciji „Građanstvo - nove ideje u Evropi“. Kijev, Ukrajina (2014).
- Euromedov program za mlade „Kultivar: Euro-mediteranske igre za interkulturalni dijalog“. Amman, Jordan (2013)
- EU trening za mlade na djelu: „Mladi za zajedničku budućnost - kreativnost u transformaciji sukoba“. Priština, Kosovo (2012)
- Obuka mladih EU u akciji „Migracija i mobilnost“. Ureki, Gruzija (2011)
- Trening EU za mlade u akciji „Međureligijski dijalog u omladinskom radu“. Riga, Letonija (2010).

Neformalno obrazovanje je vrsta obrazovanja koja se odvija izvan kurikula predviđenog formalnim obrazovanjem. Aktivnosti neformalnog učenja bile su ključne za moj lični i profesionalni rast, a s mojim odnosom s različitim akterima u obavljanju mog posla, vjerujem da je neophodno da svi prate svoj put rasta kurikuluma, onaj neformalni.

PAOLO

Zdravo, ja sam Raya, imam 26 godina i zaposlena sam u omladinskom sektoru. Radim u nevladinim organizacijama još otkad sam završila svoje formalno obrazovanje, iako ranije nisam ni pomislila da će to biti moj životni put, s obzirom na to da sam studirala poduzetništvo, finansije i računovodstvo, imala sam sasvim drugačiju viziju svog života. Ali očito je život imao druge planove za mene- počela sam raditi kao administrativni asistent u nevladinoj organizaciji u Sofiji, Bugarska, odakle potičem, s namjerom da steknem iskustvo prije nego nađem posao u struci.

Ali ima nešto čarobno, očaravajuće i privlačno za mene u radu trećeg sektora i nisam mogla a da ne želim znati i iskusiti više toga kad sam se u njemu 'slučajno' našla. Provela sam godinu dana u Evropskoj volonterskoj službi, volontirajući za divnu organizaciju koja podržava mlade u Milanu, Italija, a sada sam dio Upravnog odbora, kao i menadžer projekata za mlade u jednoj omladinskoj organizaciji iz Sofije, pod nazivom "Budućnost sada". Evo, istražujem dubine i ograničenja okoline, projekte i inicijative, mogućnosti za mlade, sa velikom strašću i puno želje za poslom!

Neformalno obrazovanje i omladinski sektor su na mnogo načina i u potpunosti promijenili i oblikovali moj život. Našla sam se u položaju pripravnika, učesnika, organizatora, ponekad čak i facilitatora, a neformalno obrazovanje natjeralo me je da učenje i obrazovanje vidim u mnogo različitih i prekrasnih svjetala. Neformalno obrazovanje bilo je jedinstveno, most za razumi-

jevanje i suradnju na temama poput ljudskih prava, socijalnog djelovanja, obrazovanja, prosperiteta, prevencije nasilja i mnogih drugih. Više od toga, osjećam da je neformalno obrazovanje stvorilo u meni jači osjećaj za bržnost i veću potrebu za sudjelovanjem u donošenju odluka, raspravama i veći poticaj za cjeloživotno učenje.

Nešto vrlo važno što sam naučila zahvaljujući neformalnom obrazovanju, bila je važnost razmišljanja. U većini neformalnih aktivnosti u kojima sam sudjelovala i organizirala se, uvijek je predviđeno posebno mjesto za razmišljanje - šta sam naučila, što se promijenilo, šta želim i kako to dobiti. Kada neko vrijeme provedete u razmišljanju, poboljšavate lične rezultate tog treninga ili razmjene. Ali kada te iste principe ugradite u druge aspekte svog života, poboljšavate ih na isti način.

Savjet- ako niste dosad, uskočite sada u svijet neformalnog obrazovanja, znajući da je ono puno podrške, razumijevanja, čudesnog i zanimljivog znanja i predivnih ljudi. Uskočite i učite iz iskustva, misli i mašte drugih ljudi, znajući da ćete i vi dati svoj doprinos njima.

RAYA

Zdravo :)

Zovem se Rosaliya i radim u nevladinom omladinskom sektoru već 8 godina. Moje prvo iskustvo sa projektima za mlade i neformalnim obrazovanjem odnosilo se na to da budem mentor u omladinskom dobrovoljnom projektu u maloj nevladinoj organizaciji u mom rodnom gradu. Projekat se odnosio na rad s djecom i mladima s posebnim potrebama. Bilo je 24 volontera iz Španije, Turske i Poljske koji su proveli šest mjeseci pomažući i komunicirajući s mladima, učeći jedni od drugih i gradeći odnose prijateljstva i saradnje koji traju godinama. Ovo je trenutak kada sam shvatila koliko je neformalno učenje značajno za mladu osobu, koliko možete dobiti na osnovu prenošenja znanja, razmjene kompetencija i razvijanja novih vještina, istovremeno zabavljajući se sa vršnjacima koji imaju slične ciljeve i stavove.

Tada sam nastavila raditi u okviru projekata za mlade kao projekt menadžer, ali i kao stalni učenik i učesnik u raznim aktivnostima neformalnog obrazovanja.

Da budem iskrena, jedna od najnevjerojatnijih neformalnih aktivnosti koja je imala veliki pozitivan uticaj na mene samu i moju profesionalnu karijeru bio je kurs koji je održan u maju 2017. godine u Zakopanama u Poljskoj - „Dajte moć i pomoć - samoidentitet u Omladinskom radu i projektima“. Na treningu je učestvovalo 25 omladinskih radnika iz 8 različitih zemalja s ciljem podizanja svijesti omladinskih radnika o realizaciji različitih vrsta projektnih inicijativa.

Uprkos podizanju kvalifikacija omladinskih radnika i njihovom ličnom razvoju, kurs je imao za cilj promociju interkulturnog dijaloga. Zahvaljujući međusobnoj saradnji, uspostavljena je stabilna i pouzdana mreža kontakata, što

je učesnicima omogućilo promociju dobrih odnosa i osnova za uspješno buduće partnerstvo.

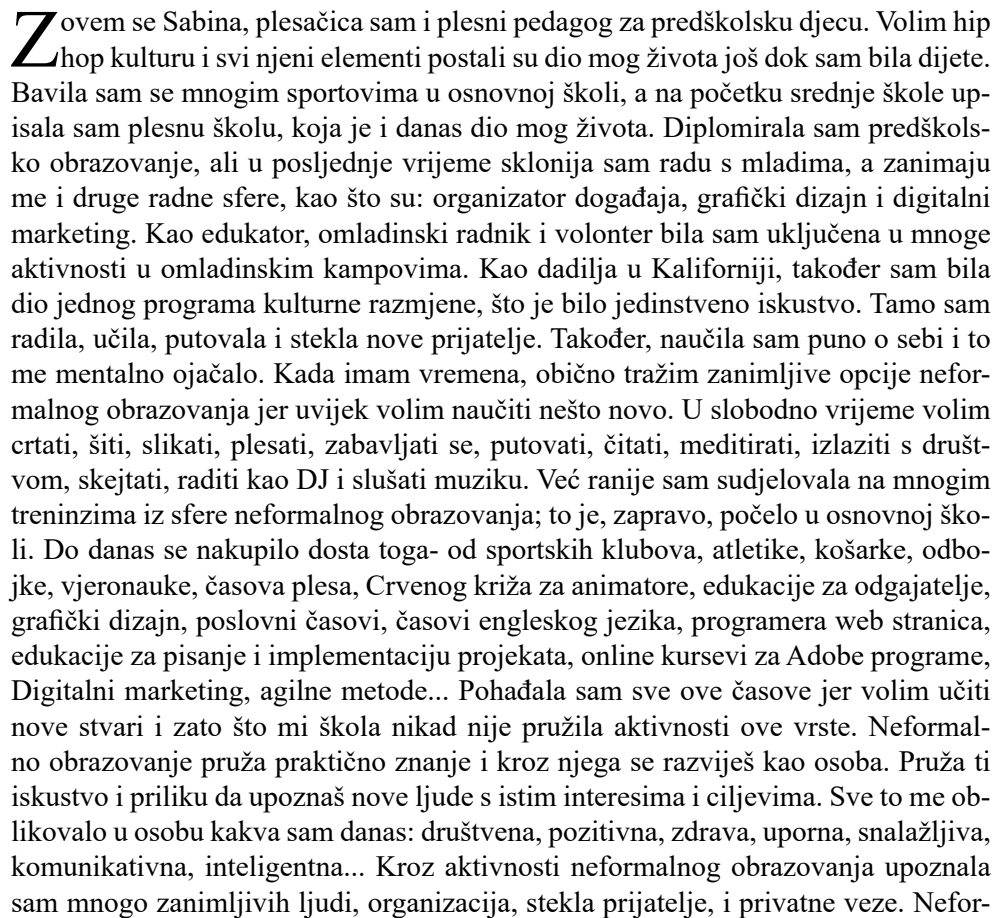
Nakon sudjelovanja u ovoj aktivnosti, motivirala sam se za stjecanje certifikata Project Management Professional (PMP) ® i usredotočila se na pokretanje i upravljanje projektima za mlade. Tako smo, dvije godine kasnije, zajedno sa dragim prijateljem i mojim kolegama, započeli našu avanturu formirajući svoju nevladinu organizaciju - Udruženje “Budućnost sada”.

Organizacija radi na nacionalnim i međunarodnim inicijativama, aktivnostima i projektima za i sa mladima i omladinskim radnicima. Zaljubljeni smo u učenje i visokokvalitetno obrazovanje, multikulturnu izgradnju mostova, jednakost i ljudska prava, vodstvo i lični razvoj, kao i prenošenje znanja.

Neprestano težimo motiviranju učenika i stvaranju kulture učenja, pružajući savjete i smjernice o cjeloživotnom učenju u školama, univerzitetima i na radnim mjestima. Promoviranje cjeloživotnog učenja postao je jedan od naših glavnih ciljeva, jer pruža jedinstvenu priliku mladim ljudima da razviju nove vještine i kompetencije i stvore nevjerojatna iskustva, obogaćujući prijateljstva i dragocjene uspomene s drugom omladinom!

ROSALIYA

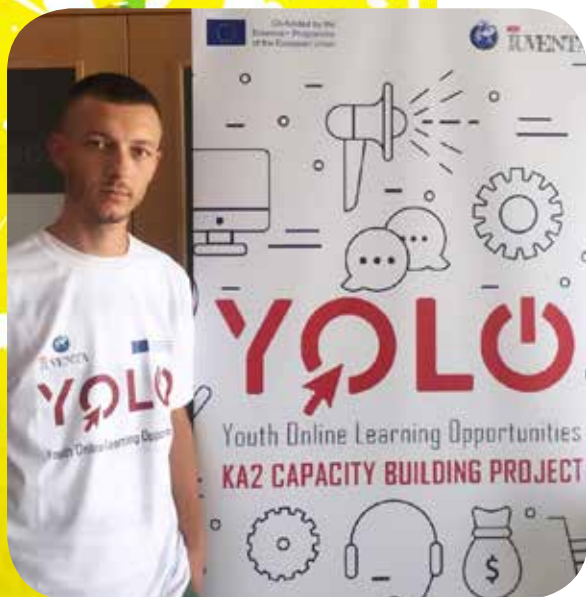
Zovem se Sabina, plesačica sam i plesni pedagog za predškolsku djecu. Volim hip hop kulturu i svi njeni elementi postali su dio mog života još dok sam bila dijete. Bavila sam se mnogim sportovima u osnovnoj školi, a na početku srednje škole upisala sam plesnu školu, koja je i danas dio mog života. Diplomirala sam predškolsko obrazovanje, ali u posljednje vrijeme sklonija sam radu s mladima, a zanimaju me i druge radne sfere, kao što su: organizator događaja, grafički dizajn i digitalni marketing. Kao edukator, omladinski radnik i volonter bila sam uključena u mnoge aktivnosti u omladinskim kampovima. Kao dadilja u Kaliforniji, također sam bila dio jednog programa kulturne razmjene, što je bilo jedinstveno iskustvo. Tamo sam radila, učila, putovala i stekla nove prijatelje. Također, naučila sam puno o sebi i to me mentalno ojačalo. Kada imam vremena, obično tražim zanimljive opcije neformalnog obrazovanja jer uvijek volim naučiti nešto novo. U slobodno vrijeme volim crtati, šiti, slikati, plesati, zabavljati se, putovati, čitati, meditirati, izlaziti s društvom, skejtati, raditi kao DJ i slušati muziku. Već ranije sam sudjelovala na mnogim treninzima iz sfere neformalnog obrazovanja; to je, zapravo, počelo u osnovnoj školi. Do danas se nakupilo dosta toga- od sportskih klubova, atletike, košarke, odbojke, vjeronauke, časova plesa, Crvenog križa za animatore, edukacije za odgajatelje, grafički dizajn, poslovni časovi, časovi engleskog jezika, programera web stranica, edukacije za pisanje i implementaciju projekata, online kursevi za Adobe programe, Digitalni marketing, agilne metode... Pohađala sam sve ove časove jer volim učiti nove stvari i zato što mi škola nikad nije pružila aktivnosti ove vrste. Neformalno obrazovanje pruža praktično znanje i kroz njega se razviješ kao osoba. Pruža ti iskustvo i priliku da upoznaš nove ljude s istim interesima i ciljevima. Sve to me oblikovalo u osobu kakva sam danas: društvena, pozitivna, zdrava, uporna, snalažljiva, komunikativna, inteligentna... Kroz aktivnosti neformalnog obrazovanja upoznala sam mnogo zanimljivih ljudi, organizacija, stekla prijatelje, i privatne veze. Nefor-

malno obrazovanje zaista može pružiti mnogo, upravo one stvari koje nam toliko nedostaju u školskom obrazovnom sistemu. Neformalne aktivnosti nas podsvjesno podučavaju solidarnosti, toleranciji, suradnji, timskom radu, empatiji i tome da budemo ono što jesmo. Smatram da su mi, moje znanje i iskustvo stečeno kroz različite aktivnosti neformalnog obrazovanja, pomogli da riješim probleme s kojima sam se susretala. Mnogo sam snalažljivija gdje god da se nalazim zato što imam znanje iz različitih polja života. Dobro je pokušati i naučiti različite stvari iz različitih područja za koja pokazuješ interesovanje. Ja sam obično osoba koja ne priznaje svoje vještine i znanje zato mi je teško uočiti napredak. Kada se prisjetim svih iskustva s neformalnih aktivnosti i pokušam ih objasniti ljudima, tek tada shvatim šta sam iz njih dobila i naučila. Mislim da poslodavci u Sloveniji još uvijek daju prioritet formalnom obrazovanju. Za njih, neformalni oblik obrazovanja je samo interes i posmatraju ga kao da su u pitanju hobiji.

Vjerujem da moje neformalno obrazovanje može pokazati u čemu sam dobra i šta volim raditi, gdje počiva moja pažnja. Moj savjet bi bio: „Pohađajte neformalni kurs ili nastavu, nikad nije kasno da naučite nešto novo. Trebali biste pohađati svaki čas neformalne aktivnosti koja vas zanima. Na ovom svijetu možete naučiti toliko stvari, zato otvorite svoj um i nikada nemojte prestati istraživati i tražiti znanje. Neformalno obrazovanje je obično zabavnije i opuštenije od učenja u školi. Šalimo se s učiteljima, pomažemo jedni drugima, družimo se i izvan nastave ... Sigurna sam da ćete upoznati nove ljude, odrasti kao osoba, možda izaći iz svoje zone komfora, naučit ćete nešto što vam treba u vašem životu, karijeri i pronaći ćete svoj put.“

SABINA

neformalno obrazovanje, civilno društvo i rad mladih desila se u 2017. godini, kada sam prisustvovao kursu za društveno poduzetništvo u Topoli, Srbija. Nisam bio baš pripremljen i nisam bio siguran šta se dešava ali me je ‘nešto’ guralo naprijed.

Od tada sam sudjelovao u više od 20 Erasmus Plus projekata i član sam skoro svake aktivnosti ili projekta kojeg vodi NVO Iuventa pod Erasmus Plus programom. Moj krug se uveliko proširio kada sam počeo upoznavati nove prijatelje, različite kulture, putujući od zemlje do zemlje, postavljajući izazove samome sebi, moj um se mijenjao na bolje i postajao sam kulturniji, naučio sam da saslušam druge, obogatilo sam se novim saznanjima i,

Zdravo, ja sam Sadri Aliu, albanskih korijena, rođen u Švicarskoj '93., proveo sam 3 godine djetinjstva tamo ali moj rodni grad je Preševo (Asane), lociran na jugu Srbije, gdje sam se vratio zauvijek sa mojom porodicom. Selio sam se iz škole u školu, dok na kraju nisam došao u srednju školu u gradu Preševu.

Sada imam 27 godina i bivši sam student Fakulteta za Nauku i Tehnologiju, diplomirao na ‘Jugoistočno evropskom Univerzitetu’ u Tetovu, Sjeverna Makedonija, gdje sam živio od 2012.-2015. Poslije ovoga ponovo sam se vratio u moj voljeni grad Preševo tražeći nešto, ali nisam bio siguran šta. U početku sam pokušavao da iskoristim neke poslovne prilike gdje bih se možda pronašao, tražeći neke kurseve, aktivnosti, volontiranje, ili bilo šta kako bih imao neku obavezu, ali bilo je veoma teško pronaći priliku za mladu osobu, zbog neinformiranosti, političkih problema itd.

Nakon godine u kojoj sam imao mnogo poteškoća, uspio sam da uđem u NVO koja vodi i koordinira aktivnosti na lokalnom nivou, pokušavajući da podignem svijest mladih ljudi u mome gradu, kroz rad sa mladima, zatim kurseve i naglašavanje važnosti uključivanja u neformalno obrazovanje. Moja najveća motivacija za

kroz cijeli proces neformalnog obrazovanja, unaprijeđivao znanje i vještine na raznim poljima. Sada, nakon cijelog ovog iskustva, razvio sam sebe na profesionalnom nivou, sudjelujući u mnogim temama i projektima koje podržava Evropska Komisija kroz Erasmus Plus program diljem Evrope. Stoga, ono što je najvažnije je moja volja i što manje protraćenog vremena, kako bih učinio sve za aktiviranje i unapređivanje naše omladine. Nisam umoran od toga da gledam omladinu kako nemaju prilike ili se njima manipulira kroz razne mehanizme. Umoran sam od toga što nisu spremni da se bore za svoja prava... Mi trebamo suradnju – raspodjelu informacija, sudjelovanje koliko je više moguće u procesu neformalnog obrazovanja, iskustvo, također, može pomoći na način da podigne svijest naše omladine u aktivnom društvu. Sve što oni trebaju jeste da im se pruži ruka. Ta ruka može biti svjetlo na kraju tunela.

Iskustvo kroz neformalne edukacije, razmjena ideja između mladih ljudi, problemi sa kojim se susreću svakodnevno, blisko posmatranje procesa sa mladim ljudima iz Evrope, zajedničko učenje i ustupanje informacija omladini je sve što naše društvo treba.

Ponekad trebaš da zaboraviš ko si i odakle dolaziš, bio manjina ili ne, fokusiraj se na ono što želiš biti.

Shvatio sam da je neformalno obrazovanje bitno koliko i formalno, možda i više...

Postani dio toga, požalit ćeš što nisi to još ranije učinio.

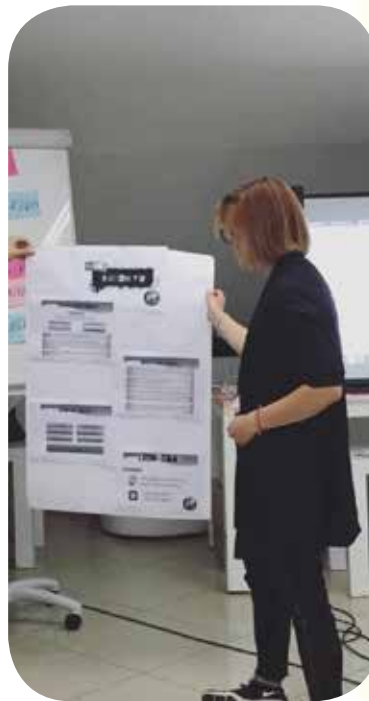

Moje ime je Sandra Bogdanović i ja sam novinarka. Trenutno radim na državnoj TV stanici R. Srbije kao novinar/reporter. Imam 25 godina i prije 3 godine počela sam sa neformalnom edukacijom jer sam kao novinarka željela da osjetim multikulturalnost i da naučim više o alternativnim načinima učenja, da unaprijedim znanje o drugim religijama, jezicima i tradicijama. Počela sam volontirati i onda raditi u NVO luventa jer je to jedna od najboljih organizacija u mojoj zemlji, koja mi je dala mogućnost da idem naprijed i da budem angažovana u organizaciji mladih. Išla sam na APV-e, kurseve, razmjene i imala sam ulogu voditelja tima u dosta njih. Počela sam da učim o procesu neformalne edukacije kroz treninge i društvene igre sa nekim od najboljih trenera. Kao što sam i rekla, od početka mi je bilo korisno za posao, ali kada sam ušla dublje onda sam se zaista zaljubila u svijet neformalne edukacije. Željela sam da upoznajem nove ljude drugačijih profila, da saznam više o njihovom procesu rada u neformalnom obrazovnom sistemu. Kada sam bila mlađa, formalno obrazovanje je za mene bilo dosadna i teško za usvojiti tradicionalnim načinom. Uvijek sam težila ka tome da budem kreativnija, otvorenija i da se prilagodim svakoj prilici djeteta/osobe. Srećom, saznala sam za neformalne edukacije i mogu da kažem da se i dalje sjećam svega što sam naučila, u odnosu na formalnu edukaciju putem koje sam se obrazovala 17 godina. Ponosna sam jer sam osnažila samopoštovanje kroz sve treninge i sesije. Stekla sam nove vizije, prijatelje. Pomoglo mi je dosta jer sam stekla vjeru u sebe i bila sam sve sigurnija u svoje ideje i šta želim od života. Pomoglo mi je i na način da sam stekla kontakte koji su mi vezani

za posao i koje mogu iskoristiti svaki put kada želim i na državnoj televiziji. Pomoglo mi je da pronađem samu sebe i šta želim da budem. NFO mi je pomogao da budem svjesnija ličnih ljudskih borbi. Na početku je bilo teško vidjeti moj napredak, jer je bilo nevjerovatno kako se moj glas čuo, kako su moje ideje bile prihvaćene i kako brzo sam se kretala naprijed mojim putem prema NVO Iuventa. Podigla sam nivo samopouzdanja, nikada nisam mislila da ću biti tako otvorena sa strancima. Gledajući iz ove perspektive, napredak koji sam napravila bio je ogroman i mislim da je na to najviše utjecalo ono što mi se desilo kroz seminare i treninge u neformalnim edukacijskim programima. Moj poslodavac je to brzo prepoznao i zbog toga sam u veoma kratkom roku postala moderator. Ona mi je pružila priliku da vodim društvene medije jer je vjerovala da sam ja najbolja osoba za to. Za svakoga ko misli da krene sa NFO, moj prijedlog je da budete otvorenog uma, jer zaista nudi mnogo ljudima. Prvo krenimo sa nekim osnovama, uvodeći se u NFO, i ako to osoba zavoli onda može ući dublje i otkriti puno više i na kraju možda biti i trener i voditi sesije, to je najbolji osjećaj! Želim istaknuti da je NFO promijenilo moj život, također poručujem da, ako su uvijek u "borbi" sa formalnim učenjem da je ovo najbolje što im se može desiti. Zasiurno će ih oblikovati za budućnost, otvorit će im oči i um za stvari za koje su mislili da su nedostižne. Zbližit će ih sa ljudima po cijelome svijetu gdje će steći mnogo novih prijatelja.

Moja poruka za njih: pripremite se jer vaši snovi će se ostvariti!

SANDRA

Ja sam Silvia Dervishi, imam 25 godina. Dolazim iz Tepelena, Albanija. Studirala sam geoinformatički inženjering i trenutno radim kao projektni kordinator za Beyond Barriers Association (BBA), koja se bavim mladim ljudima.

Svoje neformalno obrazovanje sam započela 2013. godine, kada sam imala priliku da prvi put učestvujem u razmjeni mladih u Lisabonu, Portugal. Tada sam se upoznala sa organizacijom koja organizira razmjene i nakon tog prvog iskustva, učestvovala sam u više od 100 aktivnosti neformalnog obrazovanja kako na lokalnom, nacionalnom i evropskom nivou, odnosno u razmjenama mladih, kursevima obuke, seminarima, pratećim aktivnostima i sl.

Saznala sam od prijatelja koji su prije mene učestvovali u ovakvim aktivnostima da bi to za mene bilo jedno nezaboravno iskustvo i da trebam da se uključim u razmjene. Dakle, mogu reći da su me prijatelji podstakli da proširim vidike, steknem nova znanja, upoznam nove ljude, zabavim se i usavršim svoje vještine.

Uvijek kažem svima koji me pitaju da ove aktivnosti definitivno mijenjaju život. Meni su osobno ove aktivnosti pružile mnogo više od znanja. Naravno, znanje je bila primarna stvar koju sam stekla od ovih aktivnosti jer vam one pružaju različite tipove obrazovanja, informacije i metode koje nisu uobičajene u formalno-obrazovnom sistemu. Prije svega, aktivnosti neformalnog obrazovanja su mi pomogle da se osvijestim i izgradim ne samo lično već i profesionalno. Pored činjenice što sam imala priliku da steknem kompetencije, imala sam priliku i da upoznam nevjerovatne ljude i mlade iz cijele Europe i više. Tek tada sam zapravo krenula širiti svoje vidike, stekla nove prijatelje i naučila o vrijednostima ljudskih prava, spoznala značaj omladinskog rada. Iznova sam potvrdila da ne postoje stvarne granice između ljudi koji dolaze iz različitih zemalja nego da je ta granica postavljena u našem umu.

Zahvaljujući različitim aktivnostima u kojima sam učestvovala u programu Erasmus Plus, stekla sam kompetencije i znanja iz različitih oblasti kao što su ljudska prava, socijalna inkluzija, preduzetništvo, kreiranje politika i sl. Akumulirano znanje i iskustvo mi je pomoglo da se više angažiram na lokalnom i evropskom nivou unutar organizacije u kojoj sam nekad bila član, te mi je pomoglo da dobijem novi posao u udruženju Beyond Barriers. Učestvovanje u aktivnostim neformalnog obrazovanja je efikasan način učenja za dodatno usavršavanje i to je ono što to me tjera naprijed da radim i više se angažujem na terenu. Prilikom da podijelim mišljenja i ideje o izgradnji našeg društava, međusobna suradnja i osjećati da moj mali doprinos i dalje donosi promjenu, motivirao me je da nastavim raditi u CSO sektoru i međunarodnom omladinskom rad. Kroz neformalno

obrazovanje sam zapravo shvatila važnost interkulturalnog obrazovanja, poštovanja različitosti i promocije evropskih vrijednosti kao što su poštovanje ljudskih prava, izgradnja mira i demokratija, jednakost i solidarnost za marginaliziranu omladinu te vladavinu zakona.

Radeći za BBA, između ostalog, ja sam odgovorna za komunikaciju s različitim partnerima iz Svjetske banke i EU te organiziranje različitih aktivnosti koje mi pomažu da razvijem svoje organizacijske i komunikacijske vještine ali što najvažnije, ove aktivnosti i projekti pomogli su da shvatim da je poduzimanje akcije ključni element za kreiranje boljeg društva.

Nije bilo teško prepoznati napredak jer je bio vidljiv već nakon prve aktivnosti, čim sam shvatila da sam kompetentnija u raznim poljima, poboljšala sam svoje komunikacijske vještine i sl. Kroz sudjelovanje u različitim aktivnostima i na radionicama sam imala priliku intenzivirati svoju kreativnost, naučiti kako biti empatiča i iznijeti svoje mišljene kad je to potrebno. Posljednje dvije godine sam krenula vježbati i kao facilitator u različitim aktivnostima neformalnog obrazovanja te sam spoznala još jedan aspekt međunarodnog omladinskog rada koji volim i s kojim bih želio više raditi.

Iskusni treneri BBA pružili su mi priliku da učim od njih i naučili su me kako da budem bolja verzija sebe, motivirajući me da dalje pomjeram svoje granice i izlazim iz zone komfora.

Predložila bih mladima da više sudjeluju u aktivnostima kao što su kursevi, obuke, seminari, razmjene mladih koje su obuhvaćene programom Erasmus Plus, jer po mom mišljenju to je iskustvo koje mijenja vidike i sigurno bi vam pružilo vještine i kompetencije i za život ali i buduće zaposlenje. Ove aktivnosti pružaju drugačije i interaktivno iskustvo obrazovanja. Kroz njih vi zapravo sazrijevate kao osoba i pravite promjenu u društvu.

Poručila bi im da se trebaju više uključiti u sve vrste aktivnosti koje su povezane s neformalnim obrazovanjem. Ovaj oblik obrazovanja potaknut će kritičko razmišljanje, pomoći će da percipirate stvari s drugačijeg gledišta, a najvažniji faktor je taj da ste u središtu neformalnog obrazovanja upravo vi. Zbog toga će mladi ljudi uvijek biti glavni akteri svake priče o neformalnom obrazovanju.

SILVIA

Zovem se Sonia, imam 32 godine, diplomirala i magistrirala, znatiželjna i žedna znanja. Govorim engleski i ruski. Do danas nikad nisam prestala studirati i učiti nove stvari. Nakon 10 godina rada u privatnom sektoru, promjene na desetine poslova, danas radim u javnoj upravi (sektor za kulturu i udruženja) i napokon mogu svojim vještinama služiti zajednici.

Živim na Sardiniji, čarobnom ostrvu. Kao neko ko živi na ostrvu, odrasla sam suočavajući se s poteškoćama življenja na sred mora (nemogućnost putovanja, skup prijevoz i slaba pristupačnost). Tako da sam se, tek kao student, relativno kasno, počela udaljavati iz rodnog mjesta i upoznavati Evropu.

Zahvaljujući povezanosti u svijetu, saznala sam za brojne projekte koje promovira program "Erasmus+". S njima sam imala priliku uključiti se u novi i neočekivani kontekst. Prednosti koje sam iz njih izvukla su nebrojene. Prije svega, da bih mogla poboljšati svoje profesionalne vještine, drugo da bih se mogla suočiti sa svojim vršnjacima iz različitih kultura i s dijametralno suprotnim porijeklom. Naučila sam kako je "raznolikost jedinstvena vrijednost".

Iskusila sam i na sebi testirala važnost poznatih „transverzalnih vještina“ koje prije nisam znala. Shvatila sam kako neformalno obrazovanje može promijeniti i obrazovni i radni kontekst.

Smatram se veoma sretnom jer sam učestvovala u 10 različitih projekata. Na početku sam se odlučila za sudjelovanje jer me fascinirala ideja da mogu da se povežem u 100% međunarodnom, heterogenom i dinamičnom kontekstu. Učestvovala sam u projektima zajedno sa vršnjacima, ali također sam radila sa grupama osoba s invaliditetom, sirijskim izbjeglicama, kurdskim pastirima i ljudima s ograničenim mogućnosti, svih

dobnih skupina. Radeći u okvirima koji su daleko od mog „svakodnevnog života“ shvatila sam svoje prednosti i razbila neke od predrasuda i stereotipa nažalost svojstvenih našoj kulturi.

Učestvovala sam na treninzima i kulturalnim razmjenama u inozemstvu i Italiji. Bila sam gost, ali zauzvrat i domaćin. Svaki projekat mi je dao nešto jedinstveno, po pitanju razvijanja vještina i novih saznanja. Neformalno obrazovanje je mnogo bitno. Omogućava sticanje posebne empatije i osjetljivosti, kritičkog mišljenja, prodornog i pametnog učenja. Naučila sam se usredotočiti na svoje ciljeve, raditi u timu, ne shvaćati stres kao neprijatelja nego kao motivirajući faktor. Naučila sam da pridajem manje važnosti čisto ekonomskim aspektima, a više socijalnim aspektima.

Danas nastavljam s treninzima, dnevnim razvojem i “učenjem iz vlastitog primjera”. Zahvaljujući mojim razvijenim vještinama rješavanja problema i javnog govora često sam u ulozi voditelja grupa.

Bez Erasmus+ projekata vjerovatno ne bih imala današnji posao i poslovne prilike, a poznavanje stranih jezika mi je bila velika i značajna prednost.

Mladim ljudima bih poručila: Nikad nemojte stati! Skačite, istražujte, slušajte, učite. Jedino ukoliko se izložite riziku i izađete iz zone komfora, tek tada ćete shvatiti svoje talente i svoj put.

SONIA

UČENJE KROZ

IGRU

1985. godina, Ampelokipoi. Thessaloniki, sat matematike- predavljanje razlomaka! Naša učiteljica ulazi na sat s čokoladnom tortom, dijeli je na jednake dijelove i poslužuje nas. Posmatrajući je iznenađeno i s uzbuđenjem, nakon što smo pojeli taj komad torte, bilo nam je jasno šta su zapravo razlomci i kako raditi s njima! I, molim vas, nemojte zaboraviti da nisam (niti sam ikad bila) talenat za matematiku!

Iskustveno učenje (učenje iz iskustva) zaista može motivirati učenike da dijele ideje, pokušaju neke nove metode i nauče nove stvari u zaigranom okruženju. Novo znanje kojem je, začudo, potrebno manje domaćih zadataka da bi se akumuliralo i pamtilo! Učenje kroz iskustvo stvara atmosferu jednakosti, prevladava akademske i jezičke barijere, oslobađajući ljude (svih dobnih skupina) akademskog tereta ili kognitivnih problema!

Nadalje, svako može biti ili učitelj ili učenik u tom iskustvenom krugu znanja. Kako psihodinamika i grup-

na dinamika igraju važnu ulogu u iskustvenom učenju., ljudi djeluju holistički, a ne samo svojim kognitivnim umom, novo znanje postaje zajedničko, a ne samo lično akademsko postignuće, kao što ova vrsta učenja, također, promovirše solidarnost i timski rad.

2020. godina, Solun. Sa svoje 43 godine i dalje uživam u sudjelovanju u aktivnostima učenja iz iskustva, bilo kao trener (učitelj) ili kao učesnik (učenik), i posebno volim krajnji rezultat tih aktivnosti.

Pokušajte! Pokušajte učiti dok se igrate, i zadivite, ili, čak i bolje, iznenadite svoje kognitivne umove aktiviranjem cijelog sebe!

Ja sam grafički dizajner i student arhitekture, Imam 25 godina i dolazim iz Ussane, grad od 5000 stanovnika u provinciji Kaljarija, Sardinija. Trenutno živim u Lisabonu, Portugal, gdje završavam studije i mojih 10 mjeseci Erasmus programa.

Prije otprilike 3 godine prisustvovala sam mnogim neformalnim edukacijskim aktivnostima. Pošto sam bila pripravnik u TDM 2000 International, imala sam priliku učestvovati na nekoliko kurseva, programu razmjene mladih i mobilne aktivnosti svih vrsta iz razloga jer ovaj tip aktivnosti nudi transversalne vještine koje drugi edukacijski sistemi ne nude. Zapravo, stekla sam više praktičnih a manje akademskih vještina, koje su upotrebljive u svakodnevnom životu i komunikaciji s drugim ljudima.

Vještine i iskustva koje sam stekla kroz ove aktivnosti su mi bile od velikog značaja kako bih ušla u svi-

jet radničke klase, na državnom i međunarodnom nivou. Nije bilo teško prepoznati napredak jer se vidio u praksi; ljudi koji su uočili napredak procijenili su moj "novi" način rada i odnosa sa ljudima koji su bili uključeni u proces. Ovaj način aktivnosti je dobar za svakoga, posebno za ljude koji još nisu pronašli svoj životni put i koji traže snažne vanjske poticaje.

Vjerujem da je neformalna edukacija bitna isto kao i formalna, jer neformalna edukacija, u odnosu na formalnu, ima veliku prednost zato što nas priprema za svakodnevni život, samim tim i za našu karijeru.

Zato treba ugrabiti priliku u potpunosti, ne smije mo je propustiti!

VICLA

Ja sam Yunus iz Istanbula, Turska, i imam 29 godina. Moja profesija je Digitalni marketing i rad kao freelancer. Zainteresiran sam da postanem Digitalni nomad. Volim da putujem, upoznajem nove kulture, ljude i mjesta. Imao sam volonterski angažman u Poljskoj pri Erasmus Plus programu.

Zahvaljujući projektima upoznao sam mnogo ljudi iz različitih kultura i govornih područja. Kao primjer neformalnih aktivnosti igrali smo igre sa djecom u šumi i učili engleski jezik. Atmosfera je definitivno utjecala na obrazovanje polaznika. Ne možeš učiti ljude šta je život ako ih držiš iza zatvorenih vrata.

Na kraju ovakvih aktivnosti dobitnik je uvijek čovjek, tako što upozna nove ljude, stekne nove prijatelje i proširuje svoj krug. Ovo su veoma vrijedna dostignuća. Na-posljetku, sve sve što znamo je za ljude.

Različiti umovi znače različita mišljenja. Kada postoje različiti umovi u okruženju, tada svako priča o drugačijim idejama. Prema tome, imamo šansu da gledamo na stvari iz drugačije perspektive i različitih prozora.

Život je pun iskustava. Da biste živjeli život morate da otkrivete. Život ne možete osjetiti ako sjedite kući pred ekranom.

Otkrij svoj život...

Moje ime je Zach i trenutno živim život kakav nikada nisam očekivao. Cijeli moj život je na neki način bio predvidiv, ali sam došao do tačke gdje sam pronašao sebe kako odugovlačim 4 godine zaredom, stekao sam loše navike, potpuno sam stao sa mojim univerzitetskim studijama, ovisio sam o novcu svoje porodice i osjećao sam se kao da sam sebi “kopam rupu” dan za danom. Nisam više mogao izdržati i morao sam nešto poduzeti. U isto vrijeme, prije otprilike godinu ili godinu i pol, pronašao sam projekat za volontiranje u Rumuniji, negdje daleko od moje zemlje Grčke, mjesto gdje bih mogao krenuti od nule. Tako sam otišao, ovog puta odlučan da napravim sve stvari koje nisam uradio sve ove godine, da kažem “da” prilikama i preuzmem odgovornost za moja djela. Program je bio povezan sa dobrotvornim radom, polje u kojem strastveno uživam, i odjednom sam se našao kako sudjelujem u radionicama u školama o mentalnom zdravlju, predavanjima o sportu, o ispravnom držanju tijela, kreiranju dobrotvorne utrke iz početka i drugim raznolikim aktivnostima. Većinu tog vremena primjenjivao sam metodu čiji naziv nisam znao. Kasnije, kada sam sudjelovao na treninzima koji su dizajnirani za evropske volontere naučio sam šta je neformalno učenje. Naposljetku, aktivnosti koje sam radio i u kojima nisam mogao objasniti uticaj istih imale su pojam kojem se mogu pripisati. I ne samo to, sudjelujući na treninzima postao sam svjestan ishoda učenja i planirao sam svoje učenje. Ovo mi je pomoglo da stvorim jasniju ideju kako da potaknem posebne vještine i znanje u ciljanu grupu poput timskog rada, rukovođenja, komunikacijskih

vještina, pa čak i empatije. Vidjevši sebe kako preuzimam tako aktivnu ulogu u oblikovanju svog života, kao i pomažući drugima da urade isto, dalo je mom životu drugačije značenje da nisam mogao sakriti kako sam se dobro osjećao. Ostao sam iznenađen da je sve ovo uticalo na moj odnos sa ljudima tako da sam počeo više da to cijenim i smatrao sam to prilikom za učenje. Dok sam sudjelovao u programu razmjene mladih ljudi ovo sam jasno doživio, tačno nakon mog EVS-a, organizovao sam nekoliko radionica za koje sam dobio inspirativne povratne informacije, ali i za svoj stav kao individue. Ovoga februara, vraćajući se kući nakon 11 mjeseci avanture, nisam bio ista osoba. Napokon sam spoznao šta je sljedeće što želim da uradim i kako to da uradim. Počeo sam da tražim način kako da učestvujem u osnaživanju ljudi, koristeći stečene vještine iz neformalnog učenja. Nakon neumornog pretraživanja po webu i slanja e-mailova počeo sam sa kursom jačanja socijalnog dijaloga i naišao sam na ponudu za posao u NVO koji se bazira na omladinu i rad s njima. To je bio težak izazov za mene, ali zahvaljujući mojoj upornosti sada stažiram u ovoj NVO, pored toga sam i moderator za dijaloge za međukulturalne univerzitetske studente. Odličan osjećaj je kada doprinosim novom danu koji će doći, što stavlja stvari u potpuno drugu dimenziju, kao i kada imam cilj kojem sam bliže svakim danom: da pomazem ljudima da otkriju svoj pravi potencijal, i poradim na sebi kako bih to mogao bolje da radim.

PUBLIKACIJU JE PRIPREMILA I OBJAVILA
AGENCIJA LOKALNE DEMOKRATIJE MOSTAR U SURADNJI SA:

ldamostar@aldaintranet.org

<http://www.ldamostar.org>

Fra Ambre Miletića 30,
88000 Mostar

+387 36 333-830

<https://www.facebook.com/ldamostar/>

<https://www.instagram.com/ldamostar>

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Ova publikacija izražava isključivo stajalište njenih autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom prilikom uporabe informacija koje se u njoj nalaze.

Podržano od:

Institut za
razvoj mladih KULT

Izradu publikacije podržao je Institut za razvoj mladih KULT. Sadržaj ove publikacije ne odražava neminovno stav donatora. Donator ne odgovara za sadržaj publikacije.

OBJAVLJENO: DECEMBER 2020.

dizajn: ZLATAN NEFIĆ